

SUE PRIDEAUX – **SUNT DINAMITĂ! VIAȚA LUI NIETZSCHE**

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din acest volum, tradus de Bogdan-Alexandru Stănescu, care va apărea în curând la Editura Polirom.

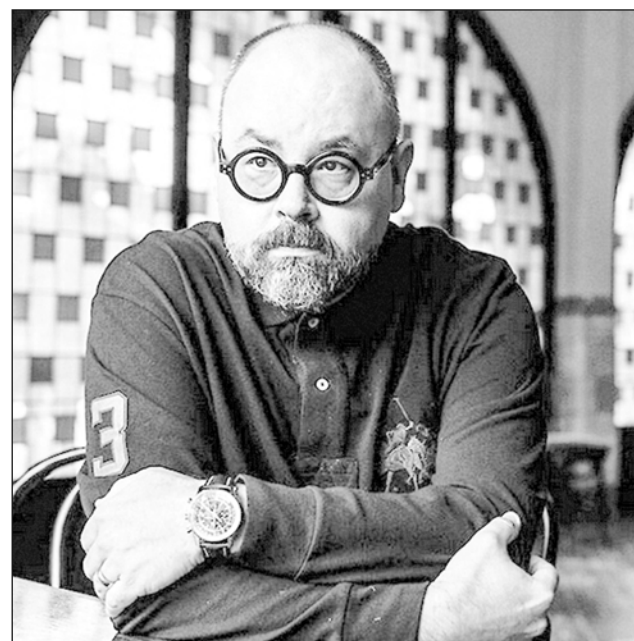
PAGINA 12

EPOCA DE AUR A FALSURILOR

Fake news în Epoca de Aur de Ioan T. Morar e un volum pe care trecerea timpului și stilul autorului îl fac savuros, multe dintre paginile sale putând constitui material auxiliar al lecțiilor de istorie sau de literatură.

PAGINA 10

LA MOARTEA SCRITORULUI SPANIOL CARLOS RUIZ ZAFÓN

Acesta a decedat pe data de 19 iunie 2020 la locuința sa din Los Angeles. Cărțile sale au fost traduse în peste 40 de limbi și au numeroase premii și milioane de cititori de pe toate continentele.

PAGINILE 2-3

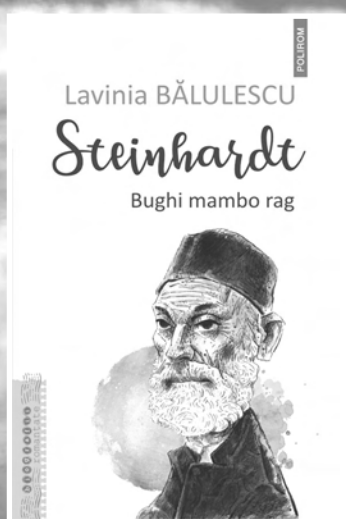
PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA // APARE SÂMBĂȚA // WWW.SUPLIMENTULDECULTURA.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XVI ▶ NR. 691 ▶ 27 IUNIE – 3 IULIE 2020 ▶ REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI ZIARUL DE IAȘI

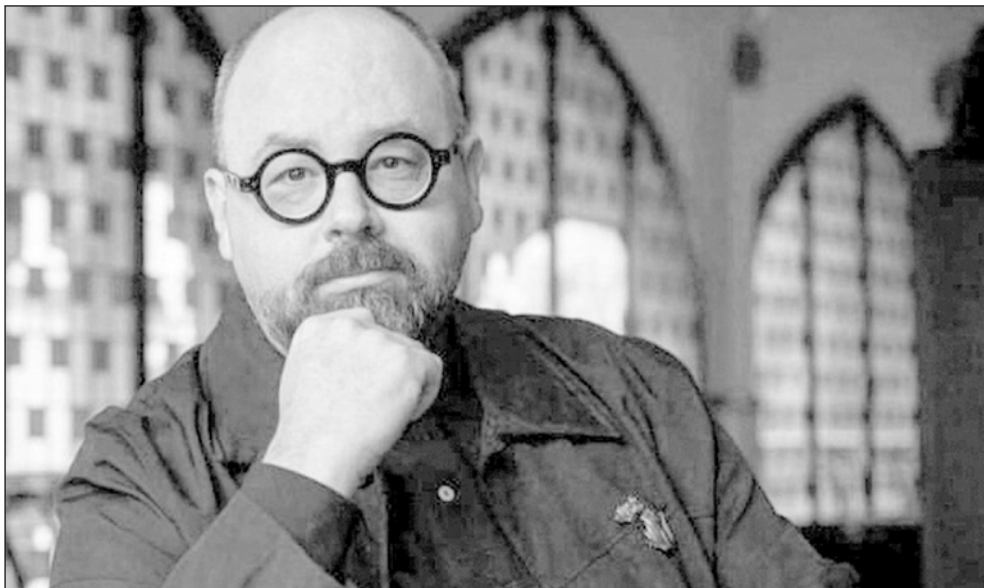
INTERVIU CU SCRITOAREA LAVINIA BĂLULESCU

„M-AM FERIT SĂ FIU MORALIZATOARE, SĂ DAU VERDICTE”

PAGINILE 8-9

La moartea scriitorului spaniol Carlos Ruiz Zafón

Carlos Ruiz Zafón a decedat de cancer la locuința sa din Los Angeles. Scriitorul spaniol s-a născut la Barcelona în 1964. A lucrat în publicitate și a colaborat la reviste prestigioase, precum „La Vanguardia“ sau „El País“.

A trăit câțiva ani în Los Angeles, unde a scris scenarii de film.

Și-a început cariera literară în 1993 cu o carte pentru copii, *Prințul din negură* (Polirom, 2011, 2015, 2017), pentru care i s-a decernat Premio Edebé. I-au urmat romanele *Palatul de la Miazănoapte* (1994; Polirom, 2011, 2015, 2017), *Luminile din septembrie* (1995; Polirom, 2012, 2017), *Marina* (1999; Polirom, 2010, 2013), *Umbra vântului* (2001; Polirom, 2005, 2013), care a fost distins cu Prix du Meilleur Livre Étranger în 2004, *Prizonierul cerului* (2011; Polirom, 2012, 2013). În anul 2008 a apărut *Jocul îngerului* (Polirom, 2009, 2013).

Cel mai recent roman al său, *Labirintul spiritelor*, a fost publicat în Spania în 2016 și încheie faimoasa tetralogie intitulată *Cimitirul Cărților Uitate*. Cărțile sale au fost traduse în peste patruzeci de limbi și au numeroase premii și milioane de cititori de pe toate continentele.

UMBRA VÂNTULUI

■ Traducere din limba spaniola și note de Dragoș Cojocaru

Ne aflăm în Barcelona anulul 1945. Într-o dimineață cețoasă, domnul Sempere, proprietar al unui anticariat din inima orașului vechi, își duce fiul, Daniel, la Cimitirul Cărților Uitate, o clădire impunătoare, veche și sumbră, plină de volume ale unor autori necunoscuți sau uitați, cărți aduse de oameni care au ținut să le ferească de părăsire, de indiferență sau de la dispariție. Potrivit tradiției, cine intră pentru prima oară trebuie să adopte o carte. Dintre miile de tomuri, Daniel se simte atras de *Umbra vântului* de

Julian Carax, un roman misterios pe care, ajuns acasă, îl citește în aceeași noapte dintr-o suflare. În anii următori, Daniel se pomeneste implicat într-o serie de intrigi și de crime, trecând prin numeroase primejdii pentru a salva cartea de anumite persoane. În același timp, el se lansează în cercetarea amănunțită a biografiei autorului, cel puțin la fel de enigmatică și de stranie precum romanele sale.

JOCUL ÎNGERULUI

■ Traducere din limba spaniolă și note de Dragoș Cojocaru

Jocul îngerului revine la minunatele decoruri din *Umbra vântului*, pe străduțele întortocheate ale Barcelonei, în universul gotic al Cimitirului Cărților Uitate – o poveste magnifică despre magia cărților și colțurile cele mai întunecate ale sufletului uman.

Ațiunea romanului *Jocul îngerului* se desfășoară în Barcelona anilor 1920. Un tânăr scriitor obsedat de o iubire imposibilă primește, din partea unui editor misterios, oferta de a scrie o carte cum n-a mai existat niciodată, în schimbul căreia i se promite nu doar o avere, ci chiar mai mult decât atât. În stilul său strălucitor, cu o precizie narativă

impecabilă, autorul ne transportă din nou în Barcelona începutului de secol XX și în Cimitirul Cărților Uitate, oferindu-ne un roman cu o intrigă captivantă – o poveste de dragoste despre nebănuitele căi ale vieții, o rătăcire printr-un labirint de taine unde vraja cărților, pasiunea și prietenia își dau mâna într-o povestire magistrală.

PRIZONIERUL CERULUI

■ Traducere din limba spaniolă și note de Ileana Scipione

Prizonierul cerului, cel de-al treilea volum din ciclul de romane

din care mai fac parte *Umbra vântului* și *Jocul îngerului*, revine la misterioasa și fascinantă lume din Cimitirul Cărților Uitate, în centrul vechi al Barcelonei. În dimineața de Crăciun a anului 1957, Daniel Sempere, cunoscutul protagonist, se află singur în anticariatul tatălui său, când apare un personaj misterios. Acesta își manifestă interesul față de unul dintre cele mai prețioase volume din magazin, ținut sub cheie, o ediție frumoasă, cu ilustrații unice, din *Contele de Monte-Cristo*. Deși nu pare să aibă o pasiune aparte pentru cărți, străinul insistă să cumpere aceasta ediție scumpă și să i-o dăruiască celui mai bun prieten al lui Daniel, împreună cu o dedicație stranie. Vizita sa declanșează o

serie de aventuri uluitoare, presărate cu urmăriri, trădări, povești de iubire, evadări spectaculoase din temniță, schimbări de identitate și reîntoarceri din morți care schimbă destinele tuturor și la care cititorii fideli vor lua parte cu sufletul la gură.

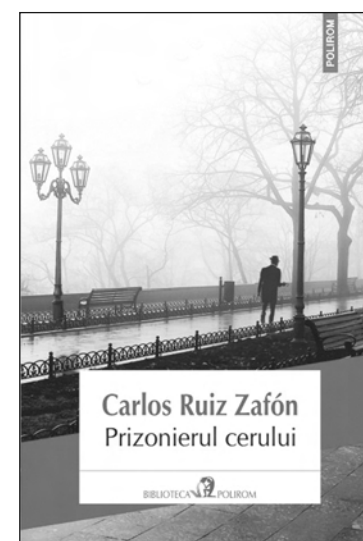
LABIRINTUL SPIRITELOR

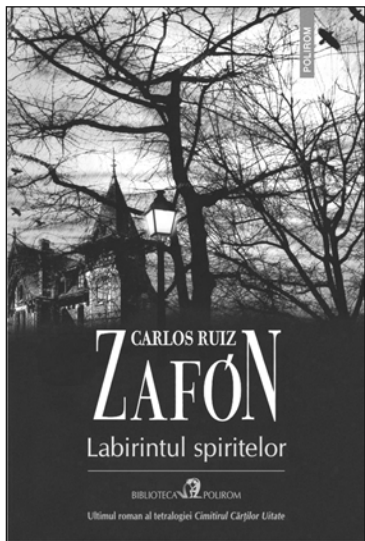
■ Traducere din limba spaniolă de Marin Mălaicu-Hondrari

În Barcelona de la sfârșitul anilor 1950, un mister cu iz de conspirație, declanșat de dispariția ministrului Mauricio Valls, o aduce în scenă pe strania, frumoasa și impenetrabilă Alicia Gris.

Alicia, agent secret aparent imbatabil, e, în același timp, o ființă rănită fizic și sufletește de războiul civil din urmă cu douăzeci de ani. Pornită în căutarea ministrului dispărut, alături de căpitanul de poliție Vargas, ea va descoperi secretele cumplite ale unei elite corupte, orori ale trecutului care fac încă victime – iar tânără Alicia riscă să devină una dintre ele.

Totuși, într-o lume în care e aproape imposibil să distingi prietenii de dușmani, iar moartea pânzăște la fiecare pas, ea își

urmărește cu obstinție misiunea. Într-o cascadă de dezvăluiri și aventuri ce țin cititorul cu suflul la gură, prozatorul spaniol îl readuce în scenă pe Daniel Sempere, al cărui destin se intersectează cu cel al Aliciei. Daniel, obsedat de moartea prematură a mamei sale, Isabella, ar face orice ca să dezlege misterul acelei morți. Iar Alicia e exact persoana care poate să-l ajute. Numai că adevărul are un preț teribil pentru cei doi eroi.

Labirintul spiritelor, ultimul volum al tetralogiei *Cimitirul Cărților Uitate*, reface și completează traseul unor personaje din volumele anterioare, leagă toate firele poveștilor și rotunjește o istorisire amplă, plină de taine, dezvăluiri și răsturnări de situație.

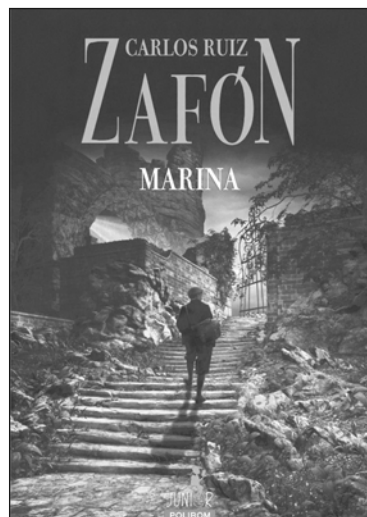
MARINA

■ Traducere din limba spaniolă și note de Ileana Scipione

O fermecătoare fantezie gotică, în care Barcelona cea misterioasă își spune poveștile trecutului și devine teritoriul unor aventuri ciudate pentru o adolescentă plecată în căutarea cunoașterii.

În Barcelona de la sfârșitul anilor '70 se naște prietenia stranie dintre Oscar Draï, un adolescent pasionat de mister și aventură, și tânăra Marina, care locuiește cu tatăl său, pictorul Germán, într-un mic castel enigmatic.

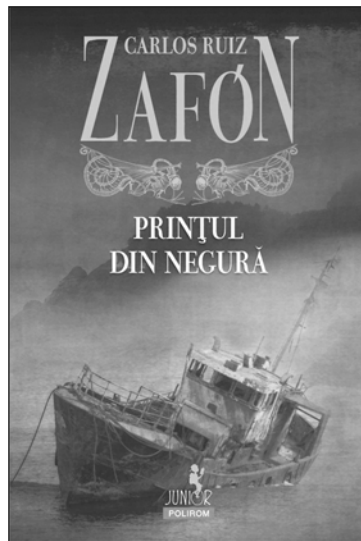
Din câte află Oscar, cei doi ascund secrete de familie dintre cele mai întunecate, în care se amestecă imaginea unei fabrici de proteze ortopedice, cadavre readuse la viață, monștri și povești de dragoste neobișnuite.

PRINȚUL DIN NEGURĂ

■ Traducere din limba spaniolă de Alina Țiței

■ Vârsta recomandată: 12 ani +

Europa anului 1943 e bântuită de spectrul războiului, iar familia Carver se hotărăște să se instaleze într-un orașel de pe coasta Atlanticului. O pisică neagră și un orologiu ce măsoară timpul în mod bizar sunt doar primele semne ale unei enigme care se va adânci cu fiecare clipă. Noua locuință ascunde un secret greu de imaginat.

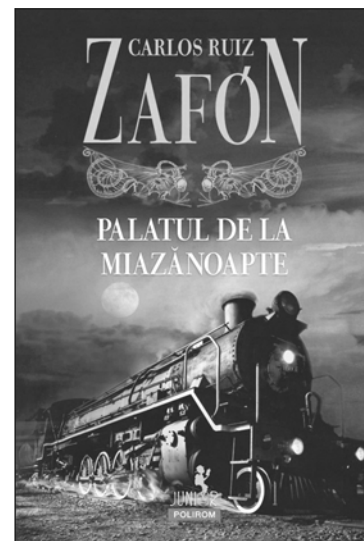
Lucruri stranii încep să se petreacă, iar în aer pare că plutește încă spiritul lui Jacob, fiul proprietarilor dinainte, despre care se crede că a murit înecat.

Cu ajutorul prietenului lor Roland, Max și Alicia Carver încearcă să limpezească împrejurările acestei morți misterioase. Statui fermecate, vise ciudate, apariții înfricoșătoare, o colecție de filme neobișnuite și un vapor misterios îi vor conduce pe tineri către un personaj cu puteri supranaturale: Prințul din negură, o creatură infernală, întoarsă din trecut pentru a lichida o datorie mai veche.

PALATUL DE LA MIAZĂNOAPTE

■ Traducere din limba spaniolă de Lavinia Similariu
■ Vârsta recomandată: 12 ani +

Ne aflăm în Calcutta, în anul 1916. E o noapte întunecată și orașul e acoperit de furtună. Tânărul locotenent Peake încearcă să salveze de o amenințare imaginabilă doi gemeni abia veniți pe lume.

În ciuda vijeliei îngrozitoare și a pericolului teribil care pânzește la fiecare colț de stradă, locotenentul reușește să-i aducă la adăpost, însă cu prețul propriei vieți. Mulți ani mai târziu, în ajunul zilei de naștere a celor doi gemeni, amenințarea misterioasă revine în viețile lor.

Acesta e subiectul unuia din primele romane ale lui Carlos Ruiz Zafón, o istorie fantezistă, îndrăzneță și scrisă cu un mare talent de povestitor.

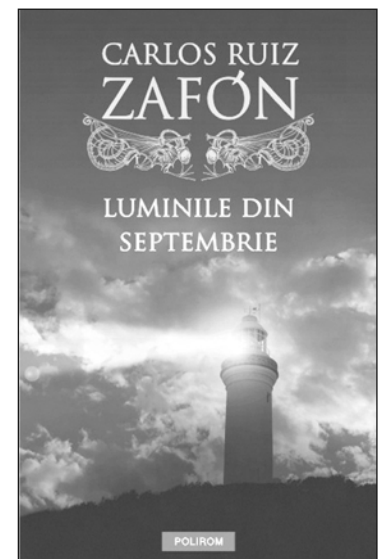
LUMINILE DIN SEPTEMBRIE

■ Traducere din limba spaniolă de Alina Țiței
■ Vârsta recomandată: 12 ani +

Într-un orașel de coastă al Normandiei, unde zvonurile umblă în voie și brutăria ține loc de ziar local, până și copiii cunosc povestea luminilor ce plutesc pe ape, lângă țărm, în zilele lui septembrie. Irene, adolescenta venită de la Paris, o află și ea repede, dar are și cumplita ocazie de a vedea și de a simți cum povestea e adevărată.

În *Luminile din septembrie* se amestecă umbre diabolice și răzbunătoare, automate ce par jucării, dar nu-s, diafane povești de dragoste adolescentină și evanescente peisaje marine.

Totul într-o lume ce-și trăiește ultimele clipe de liniște în 1937, înainte de dezlănțuirea războiului. **SDC**

A rezista

RUXANDRA CESEREANU

Dicționarul român de sinonime pentru verbul a rezista este destul de bogat: a ține piept, a face față, a se ține tare; a sta pe poziții; și ar mai fi variantele simple, clare și sobre: a se opune, a se împotrivi, a nu ceda, a nu se lăsa învins, a se menține; plus variantele colaterale: a dura, a persista, a dăuna.

Am tot spus și am tot scris despre lucrul acesta: A REZISTA a însemnat și înseamnă a nu te

lăsa lobotomizat de condițiile absurde ori injuste ale unui sistem (politic corupt). A rezista, un verb multinuanțat și investit etic, odinioară ca și acum (în istoria veche, dar și recentă a României).

Am deprins și asumat acest verb mai ales în postcomunismul românesc și am avut câteva modele de rezistență: câteva femei-războinice, țărănci inimoase și impetuoase, obstinate într-un sens călăuzitor (Elisabeta Rizea, 1912-2003; Lucreția Jurj, 1928-2004; Anița Nandriș-Cudla, 1904-1996);

o fostă deținută politică torturată în fel și chip, care a izbutit să evadeze și să depună mărturie despre asta (Adriana Georgescu,

1920-2005); figura unui episcop greco-catolic care a rezistat cristomorfic aproape (Iuliu Hossu, 1885-1970); bunicul meu patern, Vasile Cesereanu (1899-1984), care l-a avut ca model de episcopul Hossu, alegând să facă închisoare decât să își schimbe confesiunea. Fenomenul Piața Universității (22 aprilie – 13 iunie 1990) a fost un alt model de a rezista, unul comunal, având la bază cel mai important document civic al tranziției – Proclamația de la Timișoara (12 martie 1990 – semnată de 3 milioane de români). Revoltele de după tragedia din clubul Colectiv (3-9 noiembrie 2015) au alcătuit un alt model de a rezista corupției generalizate care ucide. Apoi, Mișcarea Rezist (2017-2018). Să nu uit nici de

revoltele legate de Roșia Montană (începând din 2013), o altă pildă.

Toate aceste varii forme de răzvrătire (din istoria recentă a României) se găsesc în jurnalul meu *De la Golania la Rezist* (Polirom, 2020), ca o biografie civică a țării în care trăiesc (cu tensiunile ei socio-politice și morale) și ca o biografie a mea ca trăitoare în această țară.

Nu am notat zilnic în acest jurnal, ci doar atunci când am avut răgaz să meditez la o întâmplare sau alta din trepidanta viață românească. Sunt lucruri și nume care mi-au scăpat, am uitat anumite secvențe pe care nu le-am notat la timpul lor și care s-au pierdut; dar chiar și așa, cu lacune, jurnalul meu își asumă un fel de a fi român în stradă, răzvrătit. **SDC**

Amintiri din izolare

Am trăit o izolare grea, dar frumoasă, cum ar spune și Gică Hagi, dacă ar spune.

Distanțarea socială a fost benefică pentru actul lecturii, dar și pentru vizionarea de filme artistice și seriale. S-a vizionat o integrală Jiří Menzel, dar și o integrală *Omul-Furnică*. Și *Fausta*, dar și saga familiei de narcotraficanti Vargas, în a cărei viață s-a strecurat Teresita Mendoza. S-a citit Mihail Vakulovski, dar s-a citit și Yoko Tawada. S-a citit, dar s-a și recitat.

Dintre volumele care au ajuns la a doua lectură, astăzi aș vrea să mă opresc asupra cărții *Chemarea tribului*, de Mario Vargas Llosa (*Humanitas*, 2019, traducere de Tudora Șandru Mehedinți), peste care am trecut destul de ușor prima dată.

În timp ce realitatea imediată ne desfăta cu Spartacus din Rahova, Margherita din Clejani, LITERAȘ din Țândărei și îndrăgitul cuplu de comici involuntari Șică Orban – Marcelică Vela, cartea domnului Mario Varga Llosa a

(re)venit ca o oază, ca un refugiu, ca o binecuvântare.

Chemarea tribului nu este un roman în dulcele stil llosaiot, nici vorbă. Este o colecție de eseuri despre câțiva autori liberali și, totodată, o autobiografie a devenirii culturale și politice a peruanului care a câștigat Nobelul pentru literatură acum un deceniu, când încă se acorda Nobelul pentru literatură.

Sunt eseuri despre Adam Smith, José Ortega y Gasset, Friedrich August von Hayek, Sir Karl Popper, Raymond Aron, Sir Isaiah Berlin, Jean-François Revel, unii dintre cei mai importanți, mai interesanți, mai studiați autori din ultimele trei secole.

Llosa trece prin viețile și operele acestor liberali cu grijă pentru detalii, anecdotică, dar și pentru profunzimea spiritului acestor autori care, uneori fără să vrea, au schimbat totuși felul în care înțelegem omul, economia, filosofia și sensul istoriei.

Dintre toți aceștia, preferatul meu era, înainte de cartea lui

Llosa, José Ortega y Gasset – și tot aceasta a rămas și după *Chemarea tribului*.

Ortega y Gasset mi se pare prea puțin citit și încă și mai puțin înțeles, deși ne-a profetit prezentul, cu foarte puține greșeli, încă de acum aproape o sută de ani, de la *Revolta maselor*.

Ortega y Gasset a avut un excepțional simț al înțelegerii mecanismelor care mișcă de fapt societățile umane, o intuiție formidabilă de a se îndrepta direct către motor și esență, dublate de un stil concis și fermecător și o erudiție cu care nu obișnuia să facă paradă cum fac papagalii.

Pentru moftangii, cartea domnului Llosa poate să pară *ușoară*, o colecție de texte despre gânditori mari și foarte mari, scrisă fără obsesie pentru estetică, mai apropiată de Wikipedia și referate.ro. Ca întotdeauna, moftangii sunt într-o regretabilă eroare.

Llosa își construiește atent eseurile și reușește să le scrie astfel încât să poată fi citite de oricine

știe totuși să citească. Aflăm și că Adam Smith a murit feciorelnic și că Sir Isaiah Berlin avea obiceiul dezagreabil de a frecventa soțiile colegilor săi, universitarii, dar miza lui Llosa este actuală și cu greutate.

Llosa, folosindu-se de propriul prestigiu, îi readuce în discuție pe acești liberali într-o lume care a plonjat deja cu entuziasm în iliberalism, la o răscruce a vechilor valori care au dat, totuși, societatea modernă.

Llosa este un democrat într-o lume în care democrații sunt tot mai puțini. A fost socialist, a fost comunist, a devenit liberal și prezintă o înduioșătoare încredere în puterea pieței libere, ca și cum de când am rămas doar o lume de cumpărători și vânzători aceasta n-ar fi direct responsabilă pentru cumplita decădere culturală din ultimele decenii, pentru cultivarea prostului gust, atât de vandabil.

Ce reușește Llosa în mod strălucit este să explice de ce vechile idei liberale nu mai au sol fertil în noile generații: acestea nu au sens și nu

ANDREI CRĂCIUN

CULEGĂTORUL DE HARFE

produc rezultate decât într-o lume care nu și-a pierdut reperele morale.

Societatea contemporană, eviscerată de simț etic, de memorie și de gândire, mai are prea puține ancore pentru a se mai agăța cu adevărat de libertate ca idee fundamentală.

În lumea postadevărului și a postconștiinței, Llosa se întoarce la maeștrii săi, la simțul etic, la memorie și la gândire. E foarte posibil ca altă cale să nu existe.

De asemenea, este foarte posibil ca individul uman care populează pământul va fi fost cândva sapiens, dar să nu mai fie, și să nici nu mai fie în stare să-și dea seama. Am fost sapiens, dar nu mai suntem?

Fără să fie o carte *mare*, *Chemarea tribului* rămâne o carte utilă, ca o vestă de salvare într-un naufragiu. **SDC**

Durerile mari sunt în viețile mici

Titlul e un vers dintr-un cântec pe care l-am înregistrat în toamna lui 2001 de la radio NRW în scopuri didactice. Versul ăsta mi-a rămas în cap mult mai mult timp decât cântecul propriu-zis. E la fel cu unele cărți, când le citești ai sentimente amestecate, dar constăți mai târziu că te întorci mereu la cartea aia, citate din ea se dovedesc mult mai bine înrădăcinate decât ai fi crezut, pasaje pe care le-ai considerat riscate te bântuie. (Poate că așa e și cu oamenii pe care i-am întâlnit prea devreme.)

CĂTĂLIN PAVEL

CÂTEVA PÂNZE SUS

e că nimeni nu reușește să-și deschidă aripile așa cum credea că ar putea, sau că ar merita.)

Nu, „durerile mari sunt în viețile mici” vrea să zică altceva. Dar mai întâi, nici o viață nu e mică; aici e vorba de viețile aparent nespectaculoase, adică de cele care, puse pe hârtie, nu devin automat scenariu de film. În acest nespectaculos, vrea cântecul să zică, se ascund dramele cele mai mari. Poate că sunt așa mari și pentru că nu au cum căpăta o superioară îndreptățire teoretică

sau nu pot fi capitalizate estetic. Și poate cel mai rău e că nici nu pot fi trăite cu adevărat pentru că nu ai energie să te gândești la dramă, nu ai decât energia suficientă să o trăiești. Și cuvântul dramă falsifică lucrurile, mutându-le într-o telenovelă, când de fapt e vorba de poveri de tot felul pe care oamenii le duc fără să le transforme în subiect de discuție televizată sau de jurnal, în motive de compătimire. Crize de provincie – mai devastatoare decât toate, pentru că în provincie în sens larg (capitalele pot fi extreme de provinciale) durerile noastre nu au povești care să le mântuie. De asemenea, când zic viață mică nu mă refer de parizianul care a luat hotărârea să se mute în cabana lui de pe malul unui lac din Savoia, unde trăiește simplu, mănâncă molecular și are pase melancolice. Versul ăsta ar putea fi tradus probabil cam așa: criza autentică o găsești în viața banală, cred că asta e ideea.

Cuvintele cântecului sunt interesante și pentru că au fost scrise, între două filme, de R.W. Fassbinder pentru cântăreață – care a fost scurtă vreme soția lui. Pe la 1980, când cântecul devenea cunoscut, regizorul mai avea un an-doi de trăit înainte de a muri la vârsta de 37 de ani, iar ea concerta aproape numai în Franța. În versuri e vorba de o profesoară nefericită, cum fusese și ea în tinerețe. Bineînțeles, m-a atras și faptul că era vorba de o profesoară de latină. Pentru că mă gândeam numai la șantiere arheologice și la istorie romană, vedeam peste tot încurajări în direcția asta. Acum, ca să fiu corect, profesoara din cântec preda latină și matematică („nicht schlecht”, precizează textierul). Nu știu dacă aceste două lucruri merg mână în mână și azi în liceele din Germania. În anii mei de liceu, printr-un scurtcircuit undeva în mansarda educației românești, profesoara de economie trebuia să predea și

Toulouse-Lautrec – *Jane Avril* (poster), 1899

filosofie, lucru firesc dacă e adevărat că pe lumea asta, cum se zice în America, singurele lucruri sigure sunt moartea și taxele. *Im kleinen Leben liegt der grosse Schmerz...* **SDC**

Jurnal de coronavirus: pandemie, sărăcie, furie (II)

Cum începusem să spun săptămâna trecută, furia protestelor ce a cuprins Statele Unite e greu de justificat doar prin moartea lui George Floyd, oricât de regretabilă și de revoltătoare a fost ea. Floyd nu este primul american de culoare ucis de poliție în timpul arestării.

RADU PAVEL GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Nu e nici măcar primul american de culoare care a murit din cauza unei tehnici de imobilizare agresive, ce îl asfixiază pe arestat. Ba nu e nici măcar primul american care a sfârșit-o astfel: același tratament dur i-a adus moartea lui Tony Timpa, un american alb din Dallas. Polițiștii care l-au omorât (probabil involuntar, ca și în cazul lui Floyd) și care râdeau și glumeau în timp ce arestatul căzuse în inconștientă au scăpat fără nici un fel de condamnare. Ceea ce cu siguranță nu se va întâmpla acum

cu polițistul vinovat de moartea lui George Floyd.

La vremea ei, moartea lui Tony Timpa nu a stârnit nici un fel de proteste. Asta a slujit ca argument tuturor celor care susțin că mișcarea Black Lives Matter și toate manifestările antirasiste stârnite ulterior de demersurile acesteia dovedesc nu rasismul societății americane, ci mai degrabă opusul ei: o sensibilitate exagerată față de cauzele minorităților,

în dauna cetățeanului obișnuit. Altfel spus, atâta vreme cât nedreptatea suferită de individ nu poate fi asociată cu o cauză, cu o ideologie (discriminarea rasială, sexuală, persecuția minorităților etc.), individul respectiv rămâne o victimă ignorată și repede uitată.

Numai că de-a lungul timpului au existat destui negri americani uciși de polițiști prea speriați, prea suspicioși sau pur și simplu rasiști. Așa cum au existat și albi, asiatici, hispanici omorâți în același fel. Și-atunci de ce tocmai cazul lui George Floyd – nu tocmai un american model, cum s-a tot zis – a declanșat o asemenea epidemie de proteste și tulburări sociale, care a ajuns să pună în prim-plan reevaluarea întregii istorii americane? (Simbolistica distrugerii sau profanării statuilor, cu toate exagerările implicite – și uneori rizibile –, în această direcție

bate.) Ei bine, așa zice că de vină e în mare parte o altă epidemie, cea care a tulburat, la rândul ei, întreaga planetă. Ca în multe alte rânduri, biologia remodelează istoria rasei umane – sau, deocamdată, a Americii.

E de bănuț că o asemenea revoltă, cu toate revendicările ei reevaluatoare, se cocea de multă vreme. Nu fiindcă societatea americană ar fi intolerantă și injustă, ci tocmai dimpotrivă: pentru că americanii au o obsesie pentru justiție și o propensiune aproape religioasă pentru egalitarism democratic. Doar că egalitatea e un ideal, ceva spre care aspiri fără să ajungi vreodată acolo – un lucru cu care mentalitatea americană nu se va împăca vreodată. Pe de altă parte, în America reală polarizarea socială e tot mai puternică și, în același timp, decalajul dintre bogați și săraci a crescut în ultimele decenii.

Nici mandatul de președinte al lui Donald Trump n-a ajutat prea mult la potolirea conflictelor sociale. Dimpotrivă, Trump a mizat foarte mult pe această polarizare, intuind că în prezent confruntările de orice fel, inclusiv politice, se

construiesc mai mult emoțional, pe bază de simpatii și aderențe comune – raționalitatea fiind împinsă ușor-ușor afară din cadru. E unul din secretele succesului său, dar nu cred că s-a gândit că s-ar putea întoarce împotriva lui, devenind sursa propriei prăbușiri. Când timp lucrurile evoluau la fel ca până acum, fiecare ura și iubea în bula lui politică și socială și, în ciuda multor prognoze mai degrabă aspiraționale, Donald Trump se îndrepta spre al doilea mandat de președinte al Statelor Unite.

Numai că între timp a izbucnit epidemia de coronavirus. Și dintr-odată America cea polarizată, dar funcțională, a intrat în carantină – mai mult sau mai puțin, ca peste tot în lume, dar suficient pentru a acutiza tensiunile sociale. Epidemia de COVID-19 a fost explozibilul care a detonat încălcătura de furie și nemulțumire acumulată în câțiva ani, iar cazul George Floyd n-a fost altceva decât detonatorul. De-acum înainte America n-o să mai fie la fel ca înainte. Și, ținând cont de influența ei globală, nici restul lumii n-o să scape de unda de șoc a exploziei americane. **SDC**

Începe spectacolul în PSD

FLORIN GHEȚU

VAGONUL CU VORBE

Pe 27 septembrie vom avea alegeri locale. Vom decide primarul, șeful de consiliu județean, dar și configurația consiliului local și a celui județean. Vânzoleala nu se vede în spațiul public, dar în spatele cortinei, în interiorul partidelor e măcel.

Există și posibilitatea ca scrutinul să nu aibă loc la data stabilită, din motive de covid. Nu știm cum va evolua pandemia în toamnă, dar temerile care apar sunt justificate dacă ne uităm la zilele fierbinți de vară în care din păcate numărul cazurilor de coronavirus nu scade.

Bătălia cea mai aspră la locale va fi la București. Acolo e

miza, acolo sunt banii, în capitală se dă ora exactă în politică. Cine câștigă primăria Bucureștiului are toate șansele să triumfe și la parlamentare.

Va fi o confruntare pe viață și pe moarte, dovadă încrâncenarea din ultimele săptămâni, când două conferințe susținute de Nicușor Dan au fost bruiate de oamenii Gabrielei Firea.

Pentru Firea este esențială alianța cu Ponta și eventual cu ALDE. E o chestiune obligatorie, altfel adio mandatul doi. După ce dreapta a decis să meargă bloc pe mâna lui Nicușor Dan, mutarea liberalilor dovedindu-se una înțeleaptă, stânga ar trebui să aibă aceeași strategie. Și să mute în oglindă. Orice candidat în plus care apare într-o parte sau în cealaltă mușcă din voturi și scade șansele uneia dintre tabere.

Din acest motiv vedem dispărerea Gabrielei Firea, care aproape cu fiecare ocazie vorbește despre necesitatea blocului stângii. Presiunea asupra liderului PSD Marcel Ciolacu va crește, pentru că

Firea îl va șantaja cu susținerea la șefia partidului. Facem alianța PSD-Pro România, merg pe mâna ta la congres. Dacă nu, atunci nu.

Victor Ponta știe și el că 6-7 la sută sunt capitale PSD-ului în bătălia de la București. Sondajele îi dau pe Nicușor Dan și Gabriela Firea umăr la umăr, iar cifrele le are în mod sigur și Ponta.

Vulpoiul Victoraș știe să joace și potrivit unor surse ar fi sărit calul în negocierile cu PSD.

Dacă alianța stângii se parează la București, atunci sunt șanse bune ca PSD, Pro România și ALDE să meargă împreună și la parlamentare. Numai că, spun unii analiști, Ponta ar fi cerut 30 de locuri pe listele pentru Parlament, lucru aproape imposibil de acceptat de către baronii PSD. Chiar și la un scor de 30 la sută, PSD tot pierde o treime din actualii parlamentari. Încă 30 de locuri oferite lui Ponta, plus 4-5 către partidulețul lui Voiculescu, plus alte câteva mandate lui Tăriceanu ar fi un dezastru pentru social-democrați. Probabil că PSD și-ar

reduce numărul de parlamentari la jumătate față de câți are partidul în prezent.

Pentru zona stângii, PSD este copacul de care se agață toată lumea. Va fi spectacol în următoarele săptămâni pentru că nimeni nu vrea să rămână pe dinafară, toți încearcă să-și maximizeze scorurile.

Pe de altă parte, Marcel Ciolacu trebuie să joace pe sârmă. Foarte probabil la PSD urmează un congres, care nu se anunță atât de liniștit pe cât pare. Deja vedem cum vechii tovarăși ai lui Dragnea își încordează mușchii. Ciolacu rămâne favorit să conducă PSD în continuare, dar depinde și cum se va termina congresul. Dacă va ieși cu sânge pe pereți, atunci scandalul va avea efecte și la parlamentare, pentru că Marcel Ciolacu va încerca să-și îndepărteze rivalii de pe liste.

Fără a fi un lider de forță, Ciolacu îl va înfrunța fără să-și dea seama și probabil fără să-și dozească neapărat pe Victor Ponta.

La această oră sunt vizibile două căi de atac pentru liderul Pro România. Un cap de pod este Firea, al cărei scop imediat este alianța cu Ponta, iar al doilea este tabăra nemulțumiților din PSD.

În cazul unui război dur în

partid, tabăra anti-Ciolacu are ca posibilă soluție de avarie plecarea către Pro România. O asemenea variantă ar provoca un cataclism în partid. Ar însemna ruperea PSD.

Atacul lui Ionel Arsene la Paul Stănescu arată că războiul se duce cu toate armele și că deznoământul este greu de intuit.

PSD are de stabilit în această perioadă drumul pe care va merge în continuare. Revine la linia Dragnea, adică va apăsa pedala populismului și a unei rigidități specifice partidului sau se va transforma într-o formațiune cu care se poate discuta, negocia și care seamănă a partid european? **SDC**

Poartă masca pentru că îți poate salva viața.

Ai grijă să:

Îți speli/dezinfectezi
măinile înainte
să atingi masca.

Verifici ca masca
să nu fie ruptă
sau găurită.

Pui partea colorată
a măștii în exterior.

Identifici latura cu fir
metalic a măștii și să o
pliezi pe forma nasului.

Fixezi masca cu ajutorul
firelor elastice trecute
prin spatele urechilor.

Poziționezi masca astfel
încât să acopere atât
nasul, cât și gura.

Îndepărtezi masca
întotdeauna trăgând de
elasticele din spatele
urechilor.

Ții masca folosită la
distanță de tine și de
suprafețe.

Arunci întotdeauna masca
la un coș de gunoi,
preferabil cu capac.

Speli măinile sau
să le dezinfectezi după
ce ai aruncat masca.

Ai grijă să NU:

Folosești o mască
ruptă sau umedă.

Acoperi cu masca doar
gura sau doar nasul.

Rămână spațiu între
mască și față.

Atingi masca cu mâinile
în timpul folosirii.

Porți o mască care
nu stă fixă pe față.

Atingi partea din față
a măștii.

Înlături masca atunci când
stai de vorbă cu cineva.

Porți masca
sub bărbie.

Lași masca folosită de tine
la îndemâna altcuiva.

Refolosești măștile
de unică folosință.

POARTĂ MASCĂ. ARATĂ CA ÎȚI PASĂ.

Autobahn, un foileton teatral la FITS online

OLTIȚA CÎNTEC

DATUL ÎN SPECTACOL

N-am lipsit de la Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu cel puțin în ultimul deceniu. Iar anul acesta, chiar dacă fizic nu m-am aflat acolo, am fost, între 12-21 iunie, cu ochii pe ediția online (a XXVII-a): zece zile, 138 de evenimente difuzate în mediul electronic, spectacole din 30 de țări de pe cinci continente reunite sub genericul „Puterea de a crede”.

Gazda, Teatrul Național „Radu Stanca”, a avut foarte inspirată idee de-a lucra în premieră în România un foileton utilizând poveștile dramatice ale lui Neil LaBute reunite în *Autobahn* (traducere de Mihaela Sîrbu). Proiectul, coordonat de Claudia Maior, a propus în fiecare zi, vreme de o săptămână, la orele prânzului și în miez de noapte, câte un moment de teatru filmat. Cadrul general e interiorul unui autovehicul, pentru că protagoniștii sunt legați dramaturgic de acest spațiu familiar, în care ne petrecem o parte consistentă a timpului și unde ni se întâmplă multe sub raport emoțional.

Echipa de realizatori înseamnă duetul regizoral Andrei și Andreea Grosu, scenograful Vladimir Turturică, Mihai Dobre (cu ingenioase rame muzicale din ilustrație, prelucrare și compoziție). Partea video e gestionată de Alexandru Condurache, regizor de film foarte apropiat de arta teatrală, cel care a filmat multe dintre producțiile recente ale lui Silviu Purcărete.

CEVA FOARTE BUN A IEȘIT DIN CIRCUMSTANȚE GLOBALE COMPLICAT

Proiectul a fost condiționat de pandemie, de distanța impusă de securitatea sanitară, dar, cum ziceam de

mai multe ori în perioada aceasta care ne-a dat peste cap rutinele private și publice, abordarea constructivă e cea mai adecvată. Și uite cum ceva foarte bun a ieșit din circumstanțe globale complicate și dintr-o nouă manieră de lucru. Ce s-a schimbat? I-a pus pe interpreți în fața unei camere video și a metodei *one shot*. S-a repetat serial, cu fiecare actor sau grup dezvoltând bucata proprie. Dar asta se face în mod curent și în teatru atunci când structura e secvențială, asamblarea venind cu ceva timp înaintea premierei, la generale.

Scenografia e *ready-made*, Turturică amenajând habitacul prin recuzită indicatoare de context sau de contrast cu ipostaza dramaturgică (un buchet de flori, un tort și niște baloane aniversare, sticle, resturi de mâncare, bagaje). Actorii stau la volan, pe locul mortului sau pe bancheta din spate. A șofa, a fi atent la trafic, a juca și a fi filmat în același timp, iată o situație de creație neobișnuită. Zona în care se află mașinile – în mișcare sau staționând –, dinamica peisajului exterior sunt și ele dăătoare de sens și de ritm.

CUM E SĂ CIRCULI PE ȘOSELELE VIEȚII

Pentru realizatori provocarea a fost mare, stimulându-le fantezia. Spațiile ample ale scenei s-au contractat, paleta de expresivitate la îndemână, și ea. Fixați într-un scaun, cu o mobilitate controlată de centura de siguranță, singurele instrumente rămân mobilitatea facială și a părții superioare a corpului, alături de, firește, știința de a spune o poveste prin replică și de a reda emoții. O fac în fața unei camere video, într-o imagine fixă, cu un coechipier, ori de unul singur, la lumina zilei, adică fără accesoriile teatrului care te sprijină uzual în construcția de personaj. Am văzut însă aici o mare oportunitate pentru actorii sibieni de a-și amorsa arsenalul creativ. Încă o dată, o fac foarte bine.

În *All Apologies*, Adrian Matioc etalează o gamă stilistică impresionantă, traversând stări multiple cu naturalețe și cu un autocontrol

desăvârșit. Își pledează cauza afectivă în fața Ralucăi Iani, ce are o partitură integral nonverbală. *Chapeau* pentru toate personajele acestea de sprijin care edifică din tăceri, mască de expresie facială, gestualitate și corporalitate. În alte episoade, reverențele merg spre Iustinian Turcu, Mihai Coman, Viorel Rață.

Ofelia Popii și-a certificat cu nenumărate prilejuri anvergura. Acum, în *Merge*, face un tandem excelent cu Ciprian Scurtea într-un *story* dezvăluit gradat, din raporturi interumane profunde, la scară micro, cu precizie la detalii și nuanțe.

Marius Turdeanu (*Long Division*) e la volan, debordează de energie și dă o probă de mare actorie. Întruchipează genul ce nu poartă centură, vulcanic, care nu se lasă până nu obține ce vrea. Turdeanu se confruntă cu volanul, are o privire electrizantă, face gesturi precipitate care trădează entropia interioară, mimica sugestivă, utilizează oglinda retroviatoare ca pe un partener de dialog, totul cu eficacitate estetică maximă. Limbajul său corporal e sincron cu vorbele emise, cu vigoarea atribuită personajului. Minunat!

Cendana Trifan, Gabriela Pârlițeanu și Horia Fedorca, Adrian Neacșu și Cezara Crețu (aceasta încă studentă, jucând în tandem cu profesorul ei, Neacșu) adaugă valoare estetică prin prestațiile lor la reușita de ansamblu.

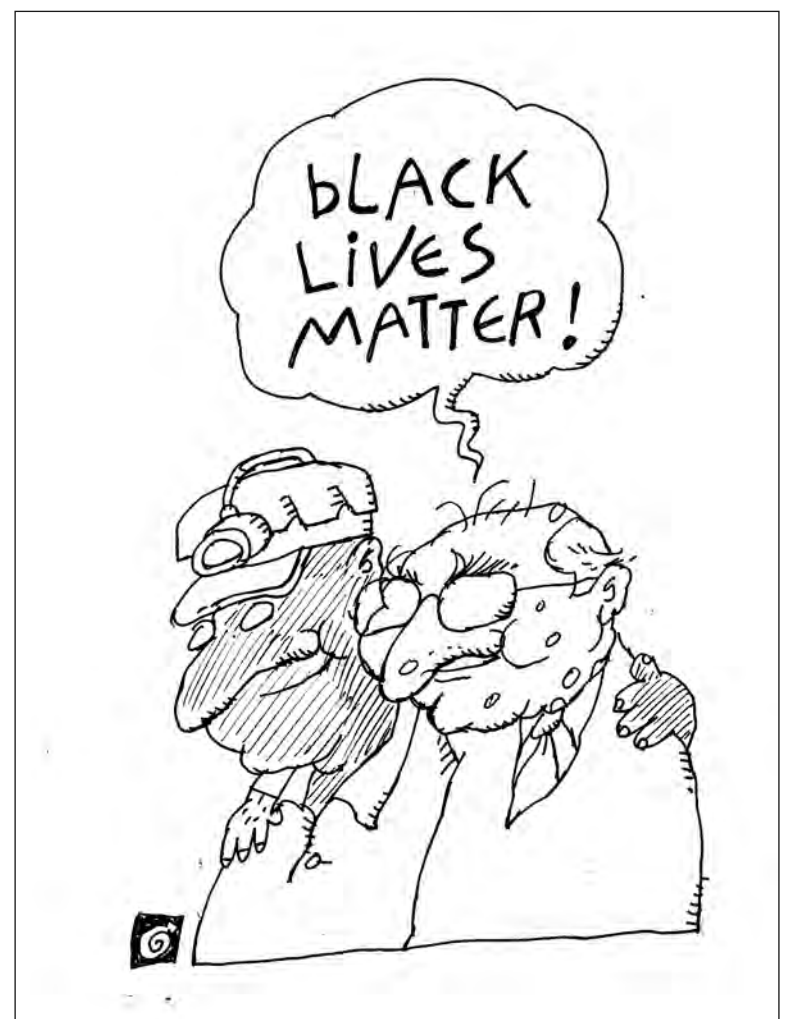
Ultima secvență a seriei, *Autobahn*, elucidează prin tumultuoasa Diana Văcaru Lazăr metafora din titlu: piesa vorbește pe fond despre cum e să circuli pe șoselele vieții, fără limită de viteză, despre oameni „trădați, răniți, rățăciți”, cum scrie LaBute. Fiecare episod e o alveolă dintr-un șir în care omenescul necosmetizat e redat la voltaj înalt, răsar din situații aparent banale, dar care ne definesc ca specie cu bune și cu rele.

Poveștile lui Neil LaBute sunt așa cum le știm – intense, surprinzătoare prin cotidianitatea și firescul relatării, cu răsuciri neașteptate, mixând dramă și comic în doze juste și într-o logică fără fisură. **SDC**

ION BARBU

PINACOTECA DIN PETRILA

INTERVIU CU SCRITOAREA LAVINIA BĂLULESCU

„M-am ferit să fiu moralizatoare, să dau verdicte”

În luna septembrie 2019, editura Polirom a lansat colecția „Biografii romanțate”, prin care scriitori din noua generație sunt invitați să readucă în actualitate personalități ale culturii românești, într-o scriere cu totul inedită. În mai puțin de un an de la lansare, colecția s-a îmbogățit cu cărți despre Brâncuși, Caragiale, Enescu, Maria Tănase, Cioran. O nouă biografie despre Ștefan Luchian este în curs de apariție. Răspunzând la această provocare editorială, Lavinia Bălulescu ni-l prezintă

pe Nicolae Steinhardt în cartea *Bughi mango rag*, un titlu sugestiv extras din *Jurnalul fericirii* și care capătă la tânăra scriitoare amprenta unei memorii luminoase, un amestec de admirație și de contemplare a marilor calități umane ale eroului său. Căci, dincolo de a povesti o viață, autoarea reușește să extragă esența existenței unui om, făcând din el un model, recunoscându-l ca atare și propunându-l drept exemplu cititorilor de azi și de mâine.

DAN BURCEA

Încep prin a vă întreba dacă v-a dispărut „anxietatea gigantică” de care vorbeți cu ocazia lansării volumului și care v-a însoțit pe tot parcursul scrierii acestuia. A scăzut presiunea, cum vă simțiți azi, la câteva luni de la apariția acestei cărți?

Cu siguranță m-am relaxat și asta s-a întâmplat chiar după ce am terminat de scris cartea. Când am și văzut-o fizic, am știut că totul e cum trebuie să fie. Anxietatea era mai ales pe fondul faptului că nu terminasem de scris cartea la începutul pandemiei și nu știam ce va fi. Lucrurile se complicau din toate direcțiile și mă temeam că ceva ar putea interveni, dar n-a fost așa. Am reușit să-mi adun toate puterile și să fiu prezentă. Iar acum e tare bine!

Cum ați califica azi provocarea scrierii biografiei romanțate a lui Nicolae Steinhardt? Care au fost marile temeri și marile bucurii secrete promise de un astfel de pariu?

A fost o provocare din multe puncte de vedere. În primul rând, nu mai scrisesem până acum o biografie. În al doilea rând, aveam nevoie de o documentare temeinică și nu era foarte mult timp la dispoziție. În al treilea rând, mă chinuia găsirea unui unghi de abordare potrivit. Și, în al patrulea rând, desigur, a apărut și pandemia, chiar când lucram la capitolul final. Cu atât mai mult a fost o bucurie că toate cele enumerate mai sus, în fapt niște trepte

de urcat, nu niște piedici, au fost parcurse cu bine și am reușit să termin cartea. O altă mare bucurie, care nu-i de fapt secretă, și la care am sperat, e reprezentată de oamenii care îmi scriu să-mi spună că, mulțumită cărții mele, l-au redescoperit pe Steinhardt, li s-a făcut poftă să-l caute și să-l recitească. Asta e grozav și nici că puteam spera mai mult!

Cum ați trecut de la un personaj istoric la unul de roman? Cât loc permite ficțiunii această transpunere, mai ales că, în cazul de

față, timpul scurt de la dispariția lui Nicolae Steinhardt nu a lăsat suficient timp instalării unei legende în jurul său? Sau, poate, legenda era deja scrisă încă din timpul vieții lui?

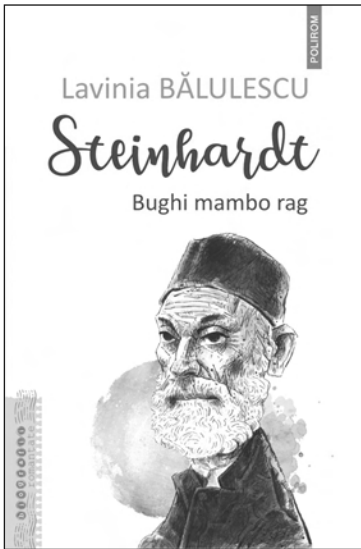
Asta a fost și una din căutările mele în tot acest proces: cât pot să ficționalizez? Dar și opusul: cât de corect trebuie să reproduc totul? De exemplu, să folosesc unele replici ale sale din scrisori? Să le transcriu cuvânt cu cuvânt? Să le rescriu? Să le modific? Am avut atâtea întrebări că le-am notat pe pagini întregi și am tot revenit la

ele după fiecare lectură din procesul de documentare. Una din soluțiile pe care le-am găsit a fost să identific detalii marginale din biografia lui Steinhardt și să speculez atât cât pot, fără să distorsionez realitatea istorică. De exemplu, am scris aproape un capitol despre un accident grav de circulație în care Steinhardt e implicat într-o iarnă, dar despre care nu s-a scris prea mult. Am găsit o referire la acel incident într-o notă de subsol, cred, în volumul *N. Steinhardt și paradoxurile libertății*, de George Ardeleanu.

LAVINIA BĂLULESCU s-a născut pe 12 martie 1985, la Drobeta-Turnu Severin. Este scriitoare și jurnalistă. A publicat trei volume de poezie, un roman și un volum de publicistică: *Mov* (Prier, 2004), *Lavinucea* (ediția I, Cartea Românească, 2007; ediția a II-a, Casa de Pariuri Literare, 2017), *Zmeii sunt de treabă* (împreună cu tatăl ei, Constantin Bălulescu, Paralela 45, 2018), *La mine-n cap* (Cartea Românească, 2013), *Terasa Fericirii* (Polirom, 2018). Este prezentă în mai multe antologii, iar două povestiri ale sale au fost transformate în scurtmetraje în regia lui Marius M. Bogdan. Scrie și pe blogul personal, *Ferma de gânduri*. Lavinia a locuit în Drobeta-Turnu Severin, Timișoara și București, iar acum locuiește în Cluj-Napoca.

A fost o documentare în accepțiune jurnalistică sau mai degrabă o căutare introspectivă la capătul căreia descoperindu-l pe Steinhardt din cărți și mărturii, l-ați întâlnit/ construit pe Steinhardt al dumneavoastră?

Cred că a fost o combinație între cele două. Inițial a fost strict o documentare jurnalistică: mi-am făcut o listă de lecturi, am identificat oameni cu care să mă văd, care

să-mi povestească, am programat excursii, de exemplu până la mănăstirile Rohia și Rohița. După care am înțeles că e OK să interiorizez toate lucrurile pe care le aflam, le citeam, le auzeam, și să văd unde mă pot duce toate acestea.

Formula „Bughi mambo rang” culeasă din Jurnalul fericii a dat și titlul cărții dumneavoastră. De ce v-ați oprit tocmai la aceasta?

Așa cum spuneți și dumneavoastră, „Bughi mambo rang” e o formulă folosită de Steinhardt în *Jurnalul fericii* și în primul rând o privesc ca pe o trimitere către jurnal. Mi-ar plăcea ca oamenii să fie curioși, să caute și să descopere. Dincolo de asta, stilistic, sunt părți ale cărții mele care seamănă într-un fel cu fragmentele pe care Steinhardt le numea „Bughi mambo rag”. Și îmi place că aceste trei cuvinte construiesc un univers jucăuș și luminos, așa cum îmi imaginez că i-ar fi plăcut și lui Steinhardt.

Optați în construcția povestirii pentru trei unghiuri narrative care constituie trei capitole ale biografiei: Tatăl, Securistul, Discipolul. De ce acestea? Altfel spus, cum ați construit cartea dumneavoastră?

Cum am spus și mai devreme, unghiul de abordare a fost cel mai greu de găsit. După ce l-am avut, am știut că mi s-a ușurat mult munca. Pe scurt, îmi tot spuneam: cum aș putea eu să scriu povestea unui om care și-a scris-o singur? Și a făcut-o atât de bine! Tocmai din cauza asta a fost exclus încă din prima să aleg varianta în care personajul își spune singur propria poveste. După care mi-am dat seama că am la dispoziție un alt personaj, unul de care îmi e teribil de drag: Oscar Steinhardt, tatăl care își așteaptă fiul să revină din pușcărie. Așa că am început documentarea cu scopul de a-l

”Am decis că voi fi un DJ care are la dispoziție mai multe sunete grozave și care trebuie doar să le mixeze.”

înțelege nu doar pe fiu, ci și pe tată. Am căutat, desigur, fotografii, am căutat diverse scrisori care să-l descrie, pe lângă alte texte, am căutat oameni care să-mi poată vorbi despre el și așa mai departe. Mărturisesc că m-am inspirat și din ceea ce mi s-a părut a fi umbra bunicului meu patern, Constantin, un om mărunțel și plin de bunătate, acum plecat dintre noi, care a așteptat multă vreme ca fiul lui, tatăl meu, să se întoarcă acasă. În acea vreme, tata locuia într-un alt oraș, acolo unde lucra, iar fiecare întoarcere acasă a tatei era o gigantică bucurie. Cu toate acestea în minte, am început să scriu, cu siguranța că toată cartea va fi din perspectiva tatălui. Îmi tot ziceam că voi găsi eu o cale să spun și restul poveștii, cea de după moartea sa, dar pe măsură ce înaintam am realizat că nu am altă variantă și că doar el, Oscar Steinhardt, nu poate spune singur întreaga poveste. Atunci m-am regrupat, mi-am continuat documentarea și am descoperit, printre altele, doi preoți care m-au ajutat foarte mult și cărora le sunt recunoscătoare. Este vorba despre părintele Ștefan Iloaie și părintele Vasile Filip. Ambii l-au cunoscut pe Steinhardt în tinerețea lor, pe când erau la Mănăstirea Rohia, și amintirile pe care mi le-au povestit au constituit al treilea capitol al cărții, *Discipolul*. Am știu că am nevoie și de un alt personaj, care să spună o parte a poveștii rămasă „descoperită” și, cum Securitatea a avut mereu o ureche îndreptată spre Steinhardt (sau mai multe urechi), mi-a fost clar că un alt povestitor trebuie să fie un securist. Acest al doilea capitol e construit din tot ce am citit despre Steinhardt. Am vorbit, la finalul cărții, despre toată documentarea pe care am parcurs-o, dar nu pot să nu reamintesc, dacă tot sunt aici, despre cât de mult m-a ajutat lucrarea lui George Ardeleanu, inclusiv în a-l construi pe acest securist care-l urmărește pe Steinhardt.

Îl descrieți pe părintele Nicolae ca pe o „prezență discretă, elegantă, invizibilă”. Cu toate acestea, scrieți câteva pagini mai departe, că „prin tot ce făcea, chiar

și prin tot ce nu spunea, părintele Nicolae ne istorisea povestea vieții lui”. Cum ați reușit să extrageți din aceste ipostaze esența ființei unui asemenea om de aleasă înțelepciune?

M-ați întrebat mai devreme despre temerile ascunse. Una din temerile mele a fost legată de autenticitatea personajului principal al cărții. În timp ce scriam, îmi și imaginam oameni care l-au cunoscut și care ar fi zis: „Nu, Steinhardt n-ar fi făcut asta. Nu, n-ar fi zis niciodată așa ceva!”. Motiv pentru care am simțit nevoia să documentez fiecare vorbă a lui și fiecare gest. Lucru care, desigur, poate să pară foarte greu de realizat. Nu cred că l-am făcut în proporție de 100%, dar pot să vă spun că am un caiet plin cu replici de-ale lui Steinhardt, notate din tot ce am citit, din toate dialogurile pe care le-am purtat. Sigur, apoi au apărut alte întrebări: folosesc ce am așa cum am? Le modific? După cum am scris și în nota de la finalul cărții, am ales o variantă de mijloc, am decis că voi fi un DJ care are la dispoziție mai multe sunete grozave și care trebuie doar să le mixeze. Iar toată introducerea asta am formulat-o de

”Nu cred neapărat în exemplele generaționale, dar cred în exemplele personale.”

fapt pentru că voiam să vă spun că toate aceste cuvinte, „discret”, „elegant”, „invizibil”, au reprezentat maniera în care l-au văzut și l-au caracterizat pe Steinhardt cei care l-au cunoscut. Lor li s-a dezvăluit în acest fel. Cât despre dorința oamenilor de azi de a se arăta cu orice preț și în orice postură, simt că nu e loc de comparații. Sentimentul meu e că de multe ori oamenii vor să fie văzuți pentru că sunt singuri și poate pentru că le este foarte frică.

Scoateți în valoare și curajul la Nicolae Steinhardt, virtute însușită în anii petrecuți în închisorile comuniste. Cât a contat aceasta în construirea personajului dumneavoastră? Are dreptate Oscar Steinhardt, tatăl său, să spună că de acum încolo fiul său știe „ce i-a rămas de făcut în acesta viață”?

Curajul lui Steinhardt începe sau mai bine zis e dublat de curajul tatălui său. Asta mi-a plăcut foarte mult la relația dintre Oscar și fiul lui. La un moment dat am avut impresia că ar fi putut ajunge să funcționeze amândoi ca o singură ființă. Una extrem de curajoasă. Iar legat de acea replică a lui Oscar Steinhardt, cred că m-am gândit și la felul impresionant și încăpățânat în care Oscar l-a așteptat atât de

mult pe fiul lui să se întoarcă din pușcărie, apoi s-a lăsat în mâinile sale, pentru cât timp i-a mai rămas.

Permiteți-mi o ultimă întrebare. Acum, după ce ați petrecut atâta timp alături de el, ce înseamnă sau ce ați dori să însemne pentru generația dumneavoastră exemplul acestui om?

În primul rând, cum am mai zis, dacă reușește cartea mea să trimită pe cineva spre a citi sau a reciti *Jurnalul fericii* nici că mi-aș putea dori mai mult. M-am ferit să fiu moralizatoare, să dau verdicte și am considerat mereu că putem spune o poveste și apoi fiecare poate decanta și își poate lua din ea tot binele și tot suflul de care are nevoie. Pentru mine, scrierea cărții *Steinhardt. Bughi mambo rag* a fost un proces important și încă las lucrurile să se limpezească în mintea mea, ca să aflu mai apoi cum a lucrat acolo. Nu cred neapărat în exemplele generaționale, dar cred în exemplele personale. Cred că avem nevoie în viețile noastre de oameni puternici și buni, fie că sunt acolo, lângă noi, sau doar citim despre ei. Oameni care să ne arate cum e posibil să alegi binele, adevărul, liniștea, cum să fii fericit și cum să mergi mai departe. Pentru mine, Steinhardt e un astfel de om. **SDC**

NICOLAE STEINHARDT se naște la București pe 29 iulie 1912. Își face debutul publicistic foarte de timpuriu în revista Liceului „Spiru Haret”. Își ia bacalaureatul în 1929 și frecventează cenaclul „Sburătorul”, iar în 1932 își ia licența în Drept. În 1934 începe să colaboreze la „Revista burgheză” și publică sub pseudonimul Antisthios volumul parodic *În genul... tinerilor*. Își ia doctoratul în Drept în 1936. În 1935 și 1937 publică împreună cu Emanuel Neuman studiile *Essai sur une conception catholique du Judaisme și Illusions et réalités juives*. Colaborează la „Libertatea” și la „Revista Fundațiilor Regale”. După război, publică pentru scurtă vreme în „Universul literar”, „Victoria”, „Tribuna poporului” și, din nou, „Revista Fundațiilor Regale”. Refuză să colaboreze cu noul regim. În 1960 este anchetat, apoi condamnat în lotul Noica-Pillat la 12 ani de muncă silnică. Trece prin închisorile Jilava (unde este botezat de părintele Mina Dobzeu), Gherla și Aiud. Eliberat în august 1964, va reveni după câțiva ani în lumea literară prin traduceri, medalioane, cronici etc. În 1972 termină prima versiune a capodoperei sale, *Jurnalul fericii*. Publică volume de eseuri și de critică foarte bine primite, deși unele sunt puternic cenzurate. Monah din 1980, rămâne activ pe terenul eseisticii și al criticii. Se stinge la 30 martie 1989.

Epoca de Aur a falsurilor

Știind că regimul comunist și-a consolidat existența și pe un mecanism de cenzură extrem de elaborat, care prin latura sa opresivă a contrazis orice principiu al democrației sau al libertății oamenilor, este foarte greu de crezut că *fake news*-urile au putut circula în Epoca de Aur nu doar dinspre Conducător și al său partid înspre populație.

DANA PÎRVAN

Tare greu de imaginat scăparea de ochii cenzorilor a unor *fake news* anti-sistem, date fiind structurile, direcțiile, serviciile care se ocupau de controlul cărții, tipologia intervențiilor cenzoriale, regimul vizelor, criteriile de epurare, evoluția acestor criterii în timp, mulțimile de oameni preocupați, chipurile, de siguranța și sănătatea mintală a românilor, miza fiind în realitate o blocare agresivă a dreptului la informație, a libertății de exprimare.

Recent apărut la Editura Polirom, volumul *Fake news în Epoca de Aur. Amintiri și povestiri despre cenzura comunistă* oferă nu doar o sinteză lumii false create de comuniști, ci și dovada că, în războiul dintre nevoia de control a puterii și puterea subversivă a creativității, au existat oameni care au creat *fake news* anticomunist, cu implicații cel puțin comice, atunci când au avut norocul de a nu fi dramatice.

Unul dintre aceștia a fost și Ioan T. Morar, care nu doar o dată s-a bucurat de victorii personale ce i-au oferit prilejul să rădă, chiar dacă pe ascuns: „Am avut însă și o latură în care am încercat vigilența cenzurii (și am reușit, cu ajutorul unui mic cerc de complici), am publicat *fake news* săptămânal în

«Viața studentescă», poezii inventate ale unor poeți inventați în revista «Orizont» și un grupaj de poezii de Cassius Clay, total inventate de mine, în «Almanahul România literară». Am «tradus» dintr-un volum de scrisori către Julio Iglesias, volum inexistent, am participat la farse din lumea scriitorilor. Și, în ultimii ani, în grupuri foarte restrânse, cu prietenii din Divertis și Ars Amatoria, l-am imitat pe Ceaușescu. Riscând mult».

AUTORUL RĂSTOARNĂ OGLINDA LIBERTĂȚILOR ȘI DREPTURILOR

În primele două părți ale cărții – „Am creat o Epocă Nouă, nu vouă!” și „Fake news ca o văpaie despre Ceaușescu Nicolae” –, Ioan T. Morar adună la un loc cele mai puternice *fake news*-uri venite dinspre familia Conducătoare către popor, dar și unele dintre cele mai grele „cărămizi” din tot cea însemnat construcția unei false imagini a unei epoci, a unei familii, a unui popor.

Cu ironie și umor, autorul răstoarnă oglinda libertăților și drepturilor și ne demonstrează că în Epoca de Aur drepturile Omului nu au fost nicidecum congruente cu drepturile Omului Nou, falsa fericire propovăduită de partid construindu-se pe obligația de a face mulți copii (la pachet cu taxa de celibat, de fapt de nereproducere, și interzicerea avorturilor), pe libertatea de a urma partidul și de a colabora cu Securitatea, pe libertatea statului de a-ți viola corespondența, pe dreptul conducătorului de a călători mult ca să nu mai fie cetățenii puși în situația asta (lipsa pașaportului și faptul că o duminică circulau doar mașinile cu numere cu soț, iar cealaltă duminică mașinile cu numere fără soț ar putea fi de domeniul fantasticului pentru generațiile actuale). Colecția de *fake news* începe cu marele mit al hărniciei omului nou, Ioan T. Morar dezvăluind povestea ce se ascunde în spatele stahanovismului: Stahanov, minerul erou, spărgătorul de norme, cel care a realizat de paisprezece ori norma prevăzută, fusese de fapt ajutat de mulți alții nemenționați de presă, dar a rămas ca reper mobilizator absolut pentru harnicii muncitori purtători

de stindard. Un alt *fake news* patriotic evocat este iradierea lui Gheorghiu-Dej de către KGB, ca și laserul inventat de români pentru a topi tancurile sovietice.

Unele dintre cele mai grăitoare pagini din volum mi s-au părut cele dedicate ascunderii înfometării populației sub masca unei alimentații raționale, „un fel de viziune științifică cuprinsă într-o lege care se îngrijea de silueta românilor. Să-i spui poporului că stă la coadă la alimente pentru că așa este sănătos e una dintre culmile cinismului de partid și de stat promovat de soții Ceaușescu, cu aprobarea celorlalți din conducerea partidului”. Capitolul prezintă nu doar rutina românilor de a sta la cozi și de a primi pe cartelă alimente din ce în ce mai puține și mai slabe calitativ, ci redă și fragmente din ședințele de partid prin care se încerca motivarea limitării consumului prin grija pentru sănătatea populației, depășirea standardelor de greutate stabilite prin lege fiind un afront la adresa partidului și a secretarului său general. Iar femeile trebuiau să învețe să gătească mai puțin, mai echilibrat, mai științific, în numele „socialismului dietetic”.

O IMAGINE CUPRINZĂTOARE ȘI DETALIATĂ

Dedesubturile falsei publicități a epocii, povestea nechezolului – falsa cafea cu care erau răsplățiți românii, nașterea lui Moș Gerilă – un *fake* Moș Crăciun (ironia sorții făcând ca dictatorul să fie împușcat fix în ziua Crăciunului îndelung prigunit și negat) –, falsul învățământ gratuit, contribuția cinematografelor la propagarea *fake news*-urilor, falsul umor oficial față în față cu oazele de umor scăpat printre stâlpii vigilenței de partid, falsul merit al lui Ceaușescu în construirea metroului și tragicomicele amestecuri ale Elenei în construcția acestuia (arhitectura stației de la Piața Romană fiind în exclusivitate „meritul” ei), farsa de care a avut parte Adrian Păunescu la unul dintre ceneclurile în care meșterea de zor mitul lui Ceaușescu (și aici am răs zdravăn, cu satisfacție), diplomele false cu care clanul Ceaușescu și-a completat CV-ul măreției, falsele

fotografii ale unei familii fals-fericite, fotoșopul de partid („mereu erau probleme cu picioarele Elenei Ceaușescu, ea stătea adesea relaxată, adică destul de, pardon de expresie, crăcănată. Așa că, spune legenda, exista în Atelier o cutie cu picioarele ei decupate în mai multe exemplare, cu mai multe perechi de pantofi, care se lipeau atunci când era cazul, pentru ca tovarășa să arate bine și cu picioarele apropiate, ca o doamnă distinsă”), imaginea falsă de lider mondial, laboratorul avansat de minciuni al Televiziunii Române, izolarea românilor pentru a întreține imaginea falsă a unei societăți fericite – sunt doar o parte din puzzle-ul *fake news*-urilor de care a mustit măreția Epocă de aur.

Ultima parte a cărții – „Micul eroism de catifea” – constituie o colecție a farsele pe care Ioan T. Morar i le-a făcut cenzurii, înainte de Revoluție, păcălind vigilența plină de abnegație a paznicilor

regimului ceaușist, cititorii putându-se delecta cu textele și tehnicile subversive la care a recurs autorul.

Ioan T. Morar pune cap la cap, cu mult umor și ironie fină, realități consemnate în acte oficiale, fragmente din ședințele și congresele partidului, experiențe personale sau ale apropiaților, legende urbane, bârfe, povești de alcov, articole, asociații și interpretări surprinzătoare și ne oferă o imagine cuprinzătoare și detaliată a grotescului unei lumi false în care au fost nevoiți românii să trăiască zeci de ani. *Fake news în Epoca de Aur. Amintiri și povești despre cenzura comunistă* e un volum pe care trecerea timpului și stilul autorului îl fac savuros, multe dintre paginile sale putând constitui material auxiliar al lecțiilor de istorie sau de literatură. **SDC**

Ioan T. Morar, Fake news în Epoca de Aur. Amintiri și povestiri despre cenzura comunistă, Polirom, 2020

Discurile lunii mai

Șase discuri din ultima lună de carantină pandemică, o lună mai cu foarte multe apariții discografice. Dacă viitorul muzicii clasice e pus sub semnul întrebării de COVID-19 și revoluția culturală a noii corectitudini politice, cel puțin discurile vor mai supraviețui o perioadă. Să le ascultăm.

Pēteris Vasks: Viola Concerto & Symphony No. 1 „Voices“, Maxim Rysanov, Sinfonietta Riga. BIS, 1 mai 2020

M-am bucurat că scandinavii de la BIS au scos două albume Vasks în această primăvară, un compozitor leton contemporan născut în 1946, prea puțin cunoscut în România. Despre *Distant Light*, concertul pentru vioară devenit un „clasic modern“ în doar două decenii am mai scris, recomandarea contemporană a lunii mai se oprește la discul înregistrat de Maxim Rysanov cu concertul pentru violă (2015), pentru prima dată pe disc, și *Voices*, cu Sinfonietta Riga. Muzica lui Vasks, un filosof al sonorului și inamic declarat al Sovietelor, e eterată cu contraste apăsătoare greu de uitat: frumusețe meditativă și un carusel emoționant al tristeților apăsătoare, dar care nu-și pierde niciodată speranța. În concertul pentru violă, dedicat ucraineano-britanicului Rysanov, solist și dirijor care a făcut prima audiție în 2016, „cântec“ și „monolog“ sunt cuvinte-cheie, cu teme folclorice și meditații dureroase încredințate timbrului devastator al violei. Maxim Rysanov, prieten și companion al violonistei Janine Jansen, e magnific ca solist, cu o orchestră pasională în spate. În *Simfonia* (1991), cu influențe Gorecki, compozitorul imaginează voci în dialog despre liniște, viață și conștiință, cum sunt numite cele trei părți. De neratat, pentru interpretarea ardentă și frumusețea tulburătoare a muzicii.

Franziska Pietsch & Josu de Solaun: Fantasque – Fauré, Debussy, Ravel, Poulenc. Audite, 8 mai 2020

Deliciu cameral, *Fantasque* e o istorie a sonatei franceze în patru capodopere. Pietsch și de Solaun

refac traiectul unei epoci de aur cuprinsă între sonata lui Fauré, din timpul celei de-a treia republici franceze, până la sonata lui Poulenc, dedicată lui García Lorca în 1943, în plină conflagrație mondială. E aerul cosmopolit în care s-a format și Enescu, cu Fauré profesor, Debussy idol, Ravel bun companion și Poulenc amic, un aer marcat de finețea nostalgică a celebrissimei sonate de Fauré, cu sonata lui Debussy aforism visător și cântec de lebedă în arcușul Franziskăi Pietsch, un Ravel cu melancolii urbane și un blues impetuos de la primele pizzicato, cu senzualitate și umor sardonice în miniaturala sonată de Poulenc. După un tensionat Strauss-Șostakovici la aceeași casă în 2019, Josu de Solaun, câștigător al Concursului Enescu în 2014 și unul dintre prea puținii care a înregistrat integrala enesciană pentru pian, și Franciska Pietsch, violonistă care cântă des cu Cristian Măcelaru în Germania, fac din nou un duo superb. Interpretare de zece, o căutare a unui minunat timp pierdut într-un disc cameral de colecție, „o magie care plutește peste tot“, cum spunea Saint-Saens despre sonata memorabilă care, cântată de Enescu, l-a inspirat pe Marcel Proust.

Sandra Lied Haga: Ceaikovski Roco Variations & Dvořák Cello Concerto. Simax, 8 mai 2020

Debutul lunii mai e discul violoncelistei Sandra Lied Haga, o interpretă-star de doar 25 de ani, pe care am văzut-o în februarie la Iași într-un superb recital cu pianistul Victor Lim, la prima ediție a festivalului Classix, chiar înainte de nebunia COVID-19. Norvegianca laureată Equinor Classical Award atacă fără trac două capodopere romantice pietre de încercare pentru violonceliști, *Variațiunile rococo* și *Concertul* de Dvořák, într-o înregistrare cu sunet dens, incredibil de plin, cu intonație fără cusur, de o cantabilitate încântătoare în pasajele lente. Și o virtuozitate electrizantă, deși dexteritate au mulți astăzi, primul lucru care uimește la tână interpretă e tehnica neverosimilă, dublată de o însuflețire contaminantă. Orchestra Svetlanov condusă de Terje

Discurile lunii mai

Mikkelsen nu e ușor impresionabilă, sunt destule momente în care ansamblul e plat, surd la cântul solistei. Instrumentul ei, un Guidantus 1730, contribuie la lirismul senzual din Dvořák, cu o timbralitate carnală și final meditativ de poem. *Variațiunile* lui Ceaikovski au aici un rafinament special, din nou virtuoziție fără umbră de efort, cu o sinceritate generoasă a frazei. Un debut curajos și reușit al unei interprete de doar 25 de ani, despre care vom mai auzi. *Gratulerer, Sandra! Brav!*

Piotr Beczala: Vincerò. Pentatone, 15 mai 2020

Marii tenori sunt rari azi în lume, așa cum rare sunt spectacolele bune de operă în România. *Vincerò* e pură desfătare, pentru Piotr Beczala această colecție veristă de șlagăre e și vehicul pentru o tranziție convingătoare de la rolurile lirice tradiționale. Canio, Turiddù, Mario sau Calaf sunt, chiar fără experiența scenică, accesorii și oportunități de „întindere“ a vocii, cum spune într-un interviu. E o artă în sine să-ți îngrijești vocea, Beczala a făcut și erori în trecut, cum fac mai toți soliștii, dar ascultându-l în *Vesti la giubba* simți că acum își știe limitele: fraza largă și legato-ul curat generează emoția necesară, fără efort în *fortissimo*. E ridicol totuși să-l asemeni lui Jussi Björling, cum face editorialistul de la Gramophone, o meteahnă a fanilor de operă, comparații prin

definiție, care îl măsoară pe Beczala cu Bergonzi sau pe Kaufmann cu di Stefano, și pe toți cu Pavarotti. Debutul la Pentatone pentru polonez e elegant, cântat cu finețe și strălucire, cu un acompaniament orchestral sensibil și dedicat – ce introducere la *Orgia, chimera dall'occhio vitreo!* *Vincerò* e un disc frumos, de ascultat fără prejudecăți, pentru timbrul glorios și luminozitatea vocii lui Piotr Beczala în superbe arii veriste, cântate cu dăruire de cel mai bun *spinto* al zilelor noastre.

Vasily Petrenko & Oslo Philharmonic Orchestra: Nikolay Rimsky-Korsakov: Capriccio Espagnol, Op. 34, Russian Easter Festival Overture, Op. 36, Scheherazade, Op. 35. Lawo Classics, 22 mai 2020

Prima partitură pe care Vasily Petrenko a dirijat-o când a preluat orchestra din Oslo în 2013 a fost *Sărbătoarea primăverii*, iar de atunci concertele sale au promovat constant în Norvegia marile capodopere ale simfonismului rus. Și numai, la Liverpool, la Geneva și Paris dar și la Metropolitan repertoriul rus îi e la îndemână și i-a fost cerut ca șef, chiar cu obstinație, de la Ceaikovski la Scriabin. Nu cred într-un „sunet național“ al unei orchestre, dar un rus va fi întotdeauna mai acasă în muzică rusă, mai ales dacă e unul genial. Astăzi Vasily Petrenko e cel mai mare dirijor al simfoniilor de Șostakovici, dar magistral și în

CĂTĂLIN SAVA

**RUBATO.
RUBRICA DE CLASICĂ**

Elgar, Strauss și în Enescu, după cum bine o știm noi, românii. Acest disc Rimsky-Korsakov e o bijuterie, cu o uimitoare coerență simfonică, cu solo-uri de poveste – fiecare dintre cele trei lucrări privilegiază superbe momente individuale –, dar și densitatea unei superbe paletă orchestrale. Un triptic de largă respirație romantică din care se detașează autenticitatea spiritualizată a uverturii Marele Paște Rus (copilul Vasily a început muzica în corul capelei din Sankt-Petersburg), o Șeherezadă proaspătă și declișezată, într-o lectură misterioasă și poetică persuasivă, și claritatea impecabilă a veritabilei fieste care e *Capriciul spaniol*. Un disc de colecție, cu un sunet magnific.

Lipatti: The Complete Columbia Recordings 1947-1948. APR 31 mai 2020

Albumul istoric al lunii mai e această colecție magnifică cu înregistrările lui Dinu Lipatti la Columbia, în dublu CD. Și dacă înregistrările sale realizate între 1947-48 sunt emblematice pentru toți melomanii, de la încă prima lor apariție, ce bucurie să descoperi fragmente inedite cu marele pianist român! Este vorba de șase înregistrări test realizate de Lipatti la Wolfbach Studio din Zürich pentru Walter Legge, cu violoncelistul și prietenul său Antonio Janigro, pe discuri 78rpm: Beethoven, Bach, Faure, Rahmaninov și Rimsky-Korsakov, o unică ocazie de a-l asculta pe Lipatti în muzica lui Beethoven! Voi reveni, încă aștept discurile fizice, cu un booklet în care semnează un text consistent pasionalul cercetător Mark Ainley. Până atunci, un citat din Nadia Boulanger, profesoara de compoziție a lui Lipatti, poate cea mai frumoasă pledoarie pentru interpretările pianistului mort la doar 33 de ani: „Ascultați discurile lui Dinu Lipatti. Ascultați-le de nenumărate ori. Înconjurați-le cu liniște, fără de care nu există atenție adevărată, și veți înțelege mesajul pe care acesta ni-l transmite“. **SDC**

Sue Prideaux – Sunt dinamită! Viața lui Nietzsche

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din volumul *Sunt dinamită! Viața lui Nietzsche*, de Sue Prideaux, traducere de Bogdan-Alexandru Stănescu, care va apărea în curând în colecția „Plural M” a Editurii Polirom.

– FRAGMENT –

Când Franța lui Napoleon al III-lea a declarat război Prusiei lui Bismarck, pe 19 iulie 1870, Nietzsche era la Basel, la pat cu o gleznă scrântită, îngrijit de sora lui, Elisabeth. Urmarea firească ar fi fost s-o trimită înapoi la mama lor, la Naumburg, dar acest lucru nu era nici posibil, nici lipsit de pericol în haosul ce a urmat imediat declarației de război.

Nietzsche a însoțit-o pe Elisabeth într-o scurtă vizită la Tribtschen, înainte să-și continue excursia pe muntele Axenstein. Acolo s-au cazat într-un hotel mare. În timp ce medita la propriul viitor, Nietzsche a scris eseul *Viziunea dionisiacă asupra lumii* (*Die dionysische Weltanschauung*), punând în legătură filosofia lui Schopenhauer cu spiritul tragediei grecești, și a scris câteva variante ale unei scrisori către președintele Comitetului Educației din Basel:

„În lumina stării actuale a lucrurilor în Germania, nu veți fi surprins de cererea mea de a mi se permite să-mi fac datoria față de țara mea de baștină. În acest

scop apelez la dumneavoastră pentru a-mi media solicitarea de a absentă în ultimele săptămâni din semestrul de vară din onorabilul Comitet pentru Educație de la Basel. Sănătatea mea s-a îmbunătățit deja atât de mult, încât mi-aș putea ajuta concetățenii, fără teamă de consecințe, fie ca soldat, fie ca sanitar pe ambulanță... în fața strigătului cumplit al Germaniei că fiecare trebuie să-și facă datoria de *german*, mărturisesc că n-aș îndura să-mi îndeplinesc datoria față de Universitatea din Basel doar fiind obligat în mod dureros... Și aș vrea să-l văd pe elvețianul care ar accepta să fie ținut la post în circumstanțe similare...”. Ultima propoziție a fost ștearsă din varianta finală.

Pe 9 august, i-a scris Cosimei, vorbindu-i despre intenția lui de a pleca la război. Ea i-a răspuns în aceeași zi, spunându-i că i se pare prea devreme pentru a se înrola voluntar. Oricum, o sută de trabucuri cadou ar fi mai folositoare pentru armată decât prezența unui diletant. Era tipic pentru franchețea ce o făcea divină în ochii lui Nietzsche și Wagner și care-i făcea să se arunce dezarmați la picioarele ei.

Autoritățile universitare i-au permis să plece cu mențiunea că, dat fiind că era din toate punctele de vedere cetățean elvețian, nu ar trebui să se întoarcă la vechiul lui regiment, ci să-și asume rolul necombatant de sanitar pe ambulanță.

Nietzsche a plecat la Erlangen pe 12 august, pentru a primi instructajul de sanitar în spitalul mare de acolo. Programul lui de instructaj de două săptămâni nici nu se încheiase când a trebuit să facă față primului tren plin cu răniți grav: adulți și copii morți sau în agonie.

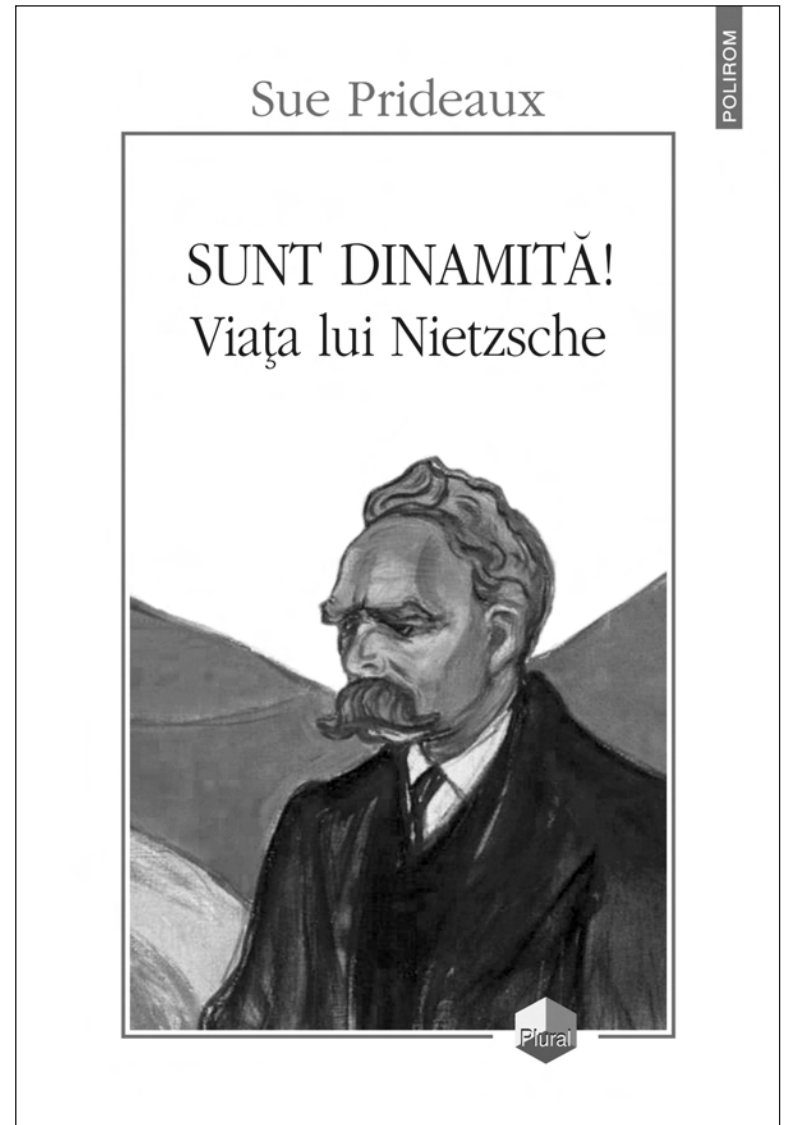
Pe 29 august, la patru zile după căsătoria Cosimei cu Wagner, Nietzsche a mers pe jos 11 ore pentru a-i îngriji pe răniții de pe câmpul de luptă de la Wörth, unde Germania câștigase o mare victorie, dar cu un preț teribil. Aproape zece mii de germani zăceau morți pe câmpul de bătălie, alături de opt mii de cadavre lăsate-n urmă de francezi.

I-a scris mamei sale despre câmpul de luptă devastat, „plin de nenumerate jalnice rămășițe și duhnind a hoit; astăzi mergem la Hagenau, mâine la Nancy și așa mai departe, pe urmele Armatei

tatălui – până la cariera de profesor, filosofia singuratică pe înălțimile munților și sfâșietoarea alunecare spre nebunie, autoarea ne spune povestea vieții intelectuale și sentimentale a lui Nietzsche dintr-o perspectivă și cu o sensibilitate de romancier. Volumul este și o galerie de portrete de neuitat ale apropiaților săi, printre care Richard și Cosima Wagner, Lou Salomé, *la femme fatale* care i-a frânt inima, și sora lui, Elisabeth, antisemită și adeptă înverșunată a naționalismului german, care i-a manipulat textele și a transformat arhiva Nietzsche într-o sursă a ideologilor naziști. *Sunt dinamită!* este biografia esențială pentru oricine încearcă să-l înțeleagă pe cel mai neînțeleș filosof din istorie. **SDC**

CARTEA

Ce știi cu adevărat cei mai mulți oameni despre Nietzsche – în afară de mustață, de uitătura încrunțată și de asocierea stăruitoare cu nihilismul și fascismul? Unde îl încadrăm pe un gânditor care a fost iubit și de Albert Camus sau Martin Buber, și de Adolf Hitler? Orice filosofie este autobiografie, scria Nietzsche, iar în biografia sa care demontează mituri, Sue Prideaux îi aduce pe cititori în lumea acestui excentric genial, aruncând lumină asupra întâmplărilor și oamenilor ce i-au influențat viața și opera. De la copilăria placidă și cucernică – umbră de moartea misterioasă a

de Sud... În următoarele câteva săptămâni, scrisorile tale nu vor mai ajunge la mine, pentru că ne aflăm încontinuu în mișcare, iar poșta funcționează extrem de lent. Aici nu se mai aude nimic acum despre înaintarea trupelor – nu se mai tipăresc ziare. Populațiile inamice de aici par a se obișnui cu noua stare de lucruri. Dar sunt amenințate cu pedeapsa cu moartea pentru cea mai mică abatere. În toate satele prin care trecem, găsim spital după spital. Vei mai primi vești de la mine în curând: nu-ți face griji pentru mine”.

Ziua de 2 septembrie l-a găsit pe Nietzsche îngrijind răniți într-un tren sanitar, călătorind de la Ars-sur-Moselle spre Karlsruhe. Călătoria a durat trei zile și două nopți. A descris-o într-o scrisoare către Wagner, datată 11 septembrie.

„Lieber un verehter Meister: Așadar, casa îți este acum împlinită și bine întărită în mijlocul furtunii. Oricât de departe aș fi fost, m-am tot gândit la acest eveniment și v-am trimis binecuvântări în gând, și mă bucură foarte mult să văd, din rândurile ce mi le-a trimis soția ta, pe care o iubesc din suflet, că a fost posibil în cele din urmă să serbați aceste festivități [nunta și botezul lui Siegfried] mai

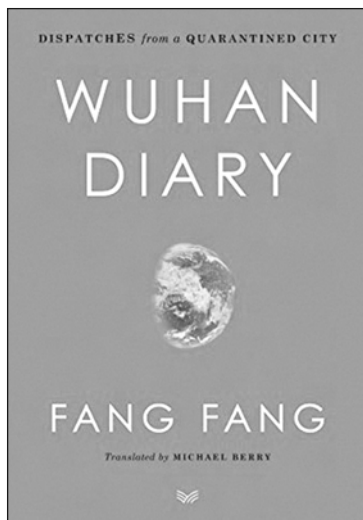
devreme decât bănuiam noi când ne-am văzut ultima oară.

Știi ce șuvoi m-a smuls de lângă voi și a făcut să-mi fie imposibil să fiu martor la asemenea sfinte și mult dorite ceremonii. Munca mea de sanitar a fost întreruptă provizoriu, din nefericire din pricina bolii. Multiplele mele misiuni și îndatoriri m-au dus aproape de Metz [atunci sub asediu]. La Ars-sur-Moselle am preluat răniții și ne-am întors cu ei în Germania... Am fost repartizat într-un vagon de vite mizerabil în care se aflau șase răniți grav: i-am îngrijit, i-am bandajat, i-am oblojit de unul singur de-a lungul întregii călătorii... La două cazuri am diagnosticat cangrenă... Abia ce îi predasem la spitalul din Karlsruhe când am început să manifest și eu simptome grave de boală. Am ajuns la Erlangen cu dificultate, pentru a prezenta diverse rapoarte grupului meu. Apoi am căzut la pat și încă nu mi-am revenit. Un doctor bun mi-a diagnosticat problema, la început, ca fiind un caz grav de dizenterie, apoi de difterie... Astfel, după un scurt interval de patru săptămâni, în care am încercat să acționez asupra întregii lumi, am fost aruncat încă o dată în mine însumi – ce situație mizerabilă!”. **SDC**

Cod roșu de jurnale

Toți cei care se visau scriitori au avut, în sfârșit, timp să își scrie romanul. Cursurile online de scriere creativă au fost copleșite de înscrieri, iar pe site-ul Amazon a înflorit secțiunea unde autorii își pot publica singuri cărțile. În lumea editorială, a fost emis codul roșu de inundații de manuscrise pe subiectul coronavirus.

Una dintre primele povestioare simpatice pe care le aud cei interesați să studieze marketing este că, în limba chineză, cuvântul „criză” este produs din asocierea altor două cuvinte: „amenințare” și „oportunitate”. Cei din zona financiară au auzit probabil de dictonul lui Warren Buffet legat de investiții: „să fie fricoși când alții sunt lacomi și să fie lacomi când altora le este frică”. Așa că o atitudine generală în timpul acestei crize, mai ales în rândul celor care și-au permis, a fost să caute oportunitatea în timpul crizei: de la afaceri cu măști la speculație la

bursă, de la achiziții imobiliare la afaceri cu livrări. Iar lumea cărților nu a fost nici ea scutită.

De la primele semne ale unei epidemii globale, secțiunea de pe site-ul Amazon unde autorii își pot publica singuri cărțile a fost inundată de noi apariții cu și despre coronavirus. Majoritatea erau cărți de non-ficțiune, combinații oportuniste de articole din presă

plagiate, sfaturi copiate sau teorii ale conspirației. Pentru că aceste cărți nu mai trec prin filtrul unei edituri, conținutul lor este dificil de evaluat și nu este foarte clar dacă Amazon ar trebui să se ocupe sau nu cu asta. Dacă în secțiunea de produse Amazon a eliminat din magazin peste 1 milion de articole care pretindeau că ar vindeca sau proteja împotriva COVID, în cazul cărților lucrurile nu sunt atât de clare.

La începutul existenței sale, Amazon a susținut că are dreptul să vândă pe site-ul său orice carte și a apărât decizia de a pune în vânzare *Ghidul pedofilului în dragoste și plăcere*, dar iată că acum gigantul este mai atent la ceea ce vinde. În ultimele luni, Amazon a eliminat din magazin numeroase cărți pe care le-a considerat dubioase, dar una dintre aceste eliminări i s-a întors recent împotriva. Un autor foarte popular în rândul conspiraționiștilor a acuzat Amazon că a refuzat să îi

publice cartea, iar Elon Musk i-a sărit în apărare, spunând că decizia Amazon e o „nebunie” și că ar fi cazul ca monopolul său să dispară. Între timp, Amazon a revenit asupra deciziei, iar scandalul a transformat cartea conspiraționistă într-un bestseller.

Aparițiile editoriale precipitate și discutabile nu sunt însă limitate la Amazon. Fie din inițiativa editurilor care au simțit nevoia să capitalizeze momentul, fie a autorilor, au fost produse la rezeală cărți în domeniul medical, politic, social și, desigur, autobiografic.

Redactorul-șef al unei publicații științifice de top din domeniul medical, „Lancet”, a publicat deja o carte despre gafele globale ale gestionării acestei crize, dar criticii susțin că graba s-a făcut simțită și cartea se abate de la numeroase standarde editoriale. Alți doi autori celebri din domeniul business vor lansa împreună un volum la editura Penguin Random

MĂDĂLINA COCEA

DE VEGHE-ŢI LANUL DE CULTURĂ

House, în care vor vorbi despre felul în care a evoluat critica în America.

Până acum, două titluri autobiografice par să fie câștigătoare în cursa cărților coronavirus. Una este a scriitorului italian Paulo Giordano, a cărui colecție de eseuri *În vremea contaminării* a apărut și la noi, la Editura Polirom. O a doua este o scriitoare de origine chineză, Fang Fang, ce a publicat un jurnal din primele 60 de zile de carantină din China. Pe site-ul Amazon sunt publicate în prezent peste 10.000 de cărți pe tema coronavirus. Dacă vom avea răbdare să le citim sau vom dori să scăpăm cât mai repede de aceste amintiri – asta rămâne de văzut. **SDC**

Autorul și opera

Ca vechi purtător al virusului prog-rock, mai mult *floydish* decât *pinkie*, nu puteam să reacționez altfel decât un *junkie* la vederea seringii când am ascultat piesa a doua a albumului *Eupnea*, editat la firma InsideOut Music de trupa engleză Pure Reason Revolution pe 3 aprilie 2020, după vreo nouă ani de tăcere.

(Și vreau să mulțumesc iarăși clubului deținătorilor de „Chestii faine pe vinil, CD, casetă” pentru semnalare. E bine să ai asemenea prieteni, sigur dai faliment dacă îți să achiziționezi toate discurile recomandate!) Piesa se intitulează *Silent Genesis* și beneficiază de un videoclip straniu, lucrat aproape complet în alb și negru, cele câteva inserturi divers colorate punctând pasajele de forță. Nu-i ceva foarte percutant ca noutate *aftereffect*, dar e apăsător ca atmosferă, dacă îl privești suficient de atent și-i „decryptezi mesajul”. Sau îi urmărești versurile:

DUMITRU UNGUREANU
ROCKIN' BY MYSELF

„No faith here, just words unspoken/ Don't play devout for me & don't lie, cut deeper/ You lay here in calm explosion/ A careless cold device./ It's a veiled conceit”.

Inițial am crezut că nu aud bine. Cum să sune ceva atât de pinkfloydian, și totuși diferit? Câteva ore de melodioasă documentare m-au lămurit parțial. Jon Courtney, un băiat englez crescut în Reading, Berkshire, a descoperit ce vrea să fie la unsprezece ani, după ce a urmărit la televizor concertul trupei Nirvana, prilejuit de MTV Awards, 1992, împreună cu

fratele său, Andrew. Imediat s-au văzut viitoare vedete, drept care au cerut și-au primit de la părinți obiectele dorite: chitară și tobe. Tribulațiile adolescente au curs normal, tipic pentru o societate care va fi învățat în mai bine de jumătate de secol că a chinui niște instrumente muzicale poate aduce la un moment dat destui bani.

Câteva încercări de a închege trupe s-au soldat chiar cu nominalizări și invitații prestigioase, părând să anunțe un traseu banal în siajul britpop generat de Oasis, Blur etc. Însă frații, încă din Reading, apoi ca studenți la Universitatea Westminster, au căutat altceva, alături de ceilalți componenți ai grupului, cu unii fiind prieteni din orașul natal: Chloë Alper, o tipă care cântă bine la claviaturi, chitară bas și foarte plăcută vocal; Jim Dobson, vioară, voce; Greg Jong, chitară și voce.

Autor al unei disertații despre natura geniului, cu focalizare pe

Brian Wilson, neînțeleșul muzician lider al grupului Beach Boys, Jon Courtney citește *Critica rațiunii pure*, lucrarea germanului Immanuel Kant, la fel de bine „înțeleasă” în domeniul filosofic precum discurile solo ale americanului. De la titlul celebru vine denumirea grupului: Pure Reason Revolution. Ce omagiu inedit pentru filosofie! Ce șoc multicultural pentru puriștii de toate felurile, inclusiv filosofi de catedră, de televizor sau de cârciumă!

Nu bag mâna în prizăritul meu cont bancar, așa cum am făcut săptămâna trecută pentru Ist Ist, dar nici n-aș refuza chillipirul cu noua realizare PRR. În ciuda întreruperii activităților muzicale, trupa își menține un statut câștigat parcă prea ușor, după numai trei albume de studio: *The Dark Third* (2006), *Amor Vincit Omnia* (2009), *Hammer and Anvil* (2010), unul în concert (2008) și două EP (2005 & 2011).

Revenirea cu *Eupnea* găsește în formație doar pe Jon și Chloë din vechea formulă. Muzical, discul sună mult îmbogățit și proaspăt față de precedentele, justificând

parcă pauza dinainte. Temele și obsesiile lui Jon Courtney nu se limitează la fantasmă și teritorii virtuale, ci sunt culese din realitatea (uneori foarte dură) de zi și de noapte.

Explicația pieselor o găsiți aici: www.loudersound.com/features/pure-reason-revolutions-guide-to-new-album-eupnea. Nimeni n-ar putea să fie mai elocvent decât autorul însuși...

Oare? Fraza precedentă mă face să zâmbesc, recitind ce mi-a pocnit mintea. Păi, se știe: mai elocventă decât autorul este opera sa! **SDC**

Manga și anime: noua mină de aur pentru Hollywood vine din Japonia

Este o tendință vizibilă în ultimii ani și care se accentuează: după comicsurile cu supereroi, producătorii de filme și seriale se lasă tot mai mult seduși de posibilitățile adaptării producțiilor animate japoneze.

Aproape toate studiourile încearcă acum să găsească, printre nenumăratele producții manga și anime, viitoarele francize de acțiune care să dea lovitura la încasări. Universul filmelor de animație nipone,

Top 10

cele mai citite cărți din

JUNIOR
POLIROM
25
DE ANI

www.polirom.ro

LUCIAN AMARII (JUP)

SUPLIMENTUL LUI JUP

multă vreme dedicate în Vest unui public format mai mult din inițiați, este extrem de bogat în povești fantastice foarte populare care, dacă ar putea fi transpuse în filme *live action*, ar putea oferi marile succese de după această eră a supereroilor veniți din comics.

Până acum însă, studiourile americane (Hollywoodul în special) nu prea au reușit formula exactă a succesului acestor transpuneri. *Dragonball Evolution*, de exemplu, sau *Ghost in the Shell* au enervat fanii anime. *Alita: Battle Angel* sau *Detective Pikachu* au fost apreciate de fani, dar nu au înregistrat un succes financiar pe măsură așteptărilor. Dar Hollywoodul, convins de potențialul fenomenal al acestei piețe, persistă în această direcție. În ultimul an, numărul producțiilor bazate pe manga și anime aflate în lucru a explodat, în vreme ce albumele manga (adică benzile desenate nipone) s-au vândut cu 16% mai mult în SUA. „Este un adevărat val de cultură de import care și-a găsit un public în creștere infometat de noi experiențe, cum ar fi lectura benzilor desenate de la dreapta la stânga”, arată un studiu realizat de grupul NPD (National Purchase Diary) anul trecut.

Există o corelație puternică între creșterea vânzărilor de manga și difuzarea de anime pe platformele de streaming, pentru că exact aceste platforme mizează cel mai mult pe astfel de producții. Evident, Netflix este unul dintre actorii importanți – a finanțat deja un film bazat pe seria *Death Note*, dezvoltă mai multe serii de animație și finanțează realizarea unor transpuneri *live action* a două serii extrem de populare, *One Piece* și *Cowboy Bebop*.

Concurentul Amazon Studios a comandat deja și el o versiune *live action* a *The Promised Neverland*, un manga atât de popular, încât s-a vândut în peste 20 de milioane de exemplare în întreaga lume.

Și marile studiouri sunt interesate de manga și anime pentru transpuneri pe marile ecrane, cu atât mai mult cu cât dispun de noi tehnologii digitale extreme de eficiente. La Hollywood sunt acum în lucru numeroase proiecte: *One Punch Man* (studiourile Sony), *Naruto*, *Gundam* și *My Hero Academia* (studioul Legendary). Cei de la Warner Bros. își bat capul de ani de zile cu o adaptare a faimosului *Akira*, în vreme ce Andy Muschietti, regizorul celor două filme bazate pe romanul *It* al lui Stephen King, ar vrea să realizeze

o versiune de cinema a serialului de succes *Attack of the Titans*.

Se pare că însăși studiourile Disney, pe moment în fruntea lanțului trofic hollywoodian grație francizei Marvel, ar fi interesate să intre în joc și s-ar gândi serios la o adaptare a altui serial popular, *Dragon Ball*.

În sens invers, mult-așteptatul joc video *Cyberpunk 2077*, creat de studioul polonez CD Projekt Red, se va transforma și într-o serie anime de 10 episoade, *Cyberpunk: Edgerunners*, pe Netflix.

Până acum, marea problemă în calea succesului acestor producții este faptul că americanii n-au

știut să transleze aceste produse ale culturii populare japoneze, în cea mai mare parte a cazurilor nereușind decât să înfurie fanii. Este din cauza diferențelor culturale, crede Jeff Gomez, șeful studioului american Starlight Runner. Tehnologic, Hollywoodul a putut transpune cele mai halucinante imagini produse de japonezi, nu a reușit însă să „descifreze codurile emoționale ale poveștilor nipone”.

Pentru că anime și manga sunt cât se poate de diferite de producțiile comics în spiritul cărora sunt educați atât publicul american cât, din păcate, și producătorii de la Hollywood. **SDC**

PE SCURT

RĂMAS-BUN, JOEL SCHUMACHER!

Presa incultă cinematografică preferă să și-l amintească pentru filme care au fost eșecuri în cariera sa precum *Batman & Robin* sau *Fantoma de la Operă*. Ceilalți își aduc aminte că, după ce și-a început cariera desenând costume pentru Woody Allen, a început să își facă un nume ca regizor în anii '80, cu filme precum *St. Elmo's Fire* sau *The Lost Boys*, înainte de a deveni, în anii '90, un specialist în thrillere extrem de apreciate precum *Falling Down* sau *Phone Booth*, în adaptări ale romanelor lui John Grisham (*The Client*, *A Time to Kill*). Cele două *Batman* realizate după ce a preluat ștafeta de regizor de la Tim Burton l-au făcut să stea departe de blockbustere și să revină la thriller și la filme independente. Joel Schumacher a încetat din viață pe 22 iunie, la vârsta de 80 de ani.

MUZICA CLASICĂ, MUZICĂ RASISTĂ?

Isteria protestelor a ajuns și la muzica clasică, „intrinsic rasistă”

(spune New Music USA) și un mediu cu probleme mari de reprezentare a diversității rasiale din Statele Unite. „New York Times” acuză muzica clasică ca fiind „instituția cu cea mai mică diversitate din țară”, iar un raport al League of American Orchestras arată că muzicienii negri reprezintă 1,8% din componenții orchestrelor, în vreme ce latino-americanii doar 2,5% (datele demografice din SUA arată că populația de culoare reprezintă 13,4% din populație, iar cea latino 18,3%). Violoncelistul britanic de culoare Sheku Kanneh-Mason nu este de acord cu ideea rasismului muzicii clasice și crede că problema este creată, de fapt, de lipsa de oportunități de educație a tinerilor de culoare. Între timp, Metropolitan Opera din New York este una dintre țintele acuzatorilor, care îi reproșează lipsa de diversitate și eșecul reprezentării minorităților în spectacolele ei. **SDC**

Pagini realizate de
DRAGOȘ COJOCARU

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4,
CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214111,
fax 0232/214111

Muzică: Dumitru Ungureanu,
Cătălin Sava

Film: Iulia Blaga

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură: Lucian Amarii (Jup)

Grafică: Ion Barbu

Actualitate: Cătălin Hopulele

Publicitate: tel. 0232/252294

Distribuție: Mihai Sirbu
tel. 0232/271333.

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 45 lei pentru 3 luni;
91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni.
Prețurile includ și tarifele poștale.

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Radu Cucuteanu

DTP: Adina Arnăutu

Rubrici permanente: Bobi (Fără Zahăr),
Mădălina Cocea, Dragoș Cojocaru,
Andrei Crăciun, Florin Ghețau,
Cătălin Pavel, Radu Pavel Gheo

Carte: Doris Mironescu, Eli Bădică,
Marius Miheț, Cristian Teodorescu,
Alina Purcaru, Cătălin Constantinescu,
Ioan-Alexandru Tofan, Dana Pirvan

Călătorii

IULIA BLAGA

FILM

Să învăț să fac pluta a fost o experiență inițiativă. După ce în copilărie era să mă înec în Cibin, împreună cu soră-mea, lucru care s-a repetat mai târziu la mare, când am înotat noaptea și curenții m-au tras în larg, am păstrat multă vreme o puternică frică de apă.

Sigur, cum totul e psihanalizabil, probabil mă temeam de ceea ce nu știam despre mine, de conținuturile subconștiente. Acum câțiva ani, când am petrecut mai mult timp în mare, mi-am spus că mediul acvatic poate avea legătură cu lichidul amniotic, de aici și simbolistica apei ca element feminin. Sunt, poate, amintiri din perioada intrauterină, care au legătură cu un anumit sentiment de libertate și de siguranță. Ești una cu mediul tău, deci acțiunea în inacțiune e calea de urmat. Acum nici nu mă mai interesează înotul, de aceea sunt cel mai incomod partener de piscină. (Ulterior am aflat că în lume există spa-uri cu

mici bazine individuale pentru plutit, dar nu mă încântă ideea.)

Nu știu ce legătură are asta cu un film care nu m-a impresionat prea mult la vremea lui, dar care acum, de câte ori îl revăd, îmi spune de fiecare dată altceva, deși rămâne misterios. *Contact* (1997), realizat de Robert Zemeckis după cartea astronomului Carl Sagan, e considerat un film SF *mainstream* care, la fel ca Sagan, a încercat să împace știința cu religia. Îl revăd cam o dată la doi ani și de fiecare dată am sentimentul că oglindește un aspect al sinelui meu care predomină în acel moment. Probabil asta simt toți cei care-l revăd, de aici un soi de fascinație, ca și cum ai consulta oracolul. Îndepărtându-se tot mai mult de timpul lui, nu mai pare o producție comercială americană cu câteva teme interesante folosite ca vehicul pentru staruri, ci o poveste care ne poate ajuta să înțelegem mai multe despre locul nostru în propria viață și în Univers.

În film e vorba despre un astronom (în interpretarea lui Jodie Foster) care descifrează niște mesaje codificate primite din spațiu, pe baza cărora, odată ce Ministerul Apărării preia frâiele, se construiește un vehicul de transport. Nu întâmplător, astronomul se numește Ellie, femininul de la Elliott, băiețelul din *E.T.* (1980, Steven Spielberg), film care și el pune în relație măruntele destine și drame

Contact, de Robert Zemeckis (1997)

personale cu echilibrul Universului. La fel ca Elliott (al cărui tată și-a părăsit familia), și Ellie și-a pierdut un părinte, iar pasiunea pentru astronomie a adus cunoaștere științifică peste un fond mi(s)tic, mica radiotelegrafistă visând să-și regăsească în Univers mama dispărută la naștere.

Ce mă fascinează e că povestea călătoriei lui Ellie în spațiu, pe care ea n-o poate explica științific, dar pe care o consideră cu totul reală (mașina n-a făcut decât să cadă în ocean), și care nu e „validată” decât de cele 18 ore de înregistrări din care nu s-a salvat decât *timing*-ul, poate fi explicată în mai multe feluri, toate justificate. Uneori înclin spre varianta călătoriei reale, în care Ellie ajunge cumva pe o altă planetă unde un extraterestru i se înfățișează sub trăsăturile defunctului tată, care a încurajat-o să devină astronom. Mai des, experiența lui Ellie mi se pare una profund interioară (deși cu totul reală, ca orice experiență

religioasă ori metafizică), valorând la fel de mult ca o călătorie în spațiu. A treia variantă e cea de film american în care nu există extraterestri, doar un miliardar plictisit și bolnav (John Hurt) care pune la cale o farsă, el fiind cel care trimite mesajele din spațiu și o ajută pe Ellie. Vizionarea perfectă e cea în care lași fiecare teorie să se coacă în tava ei, fără a o încerca cu scobitoarea din sfert în sfert de oră. Finalul nu aduce dezlegarea misterelor, ci adâncirea lor și mai ales sentimentul că există o ordine universală la care filmul ajunge în mod subtil, ordine care încorporează tot – interpretările filmului, micile noastre destine și marile noastre victorii ori drame, mișcarea planetelor și timpul universal etc., ordine care e guvernată de o singură forță, fie că îi spunem Dumnezeu sau altfel. Fiecare destin, oricât de anonim, contează la fel de mult ca destinul Universului în a cărui ortografie majusculele se pun altfel.

Cele mai interesante SF-uri (asta e și miza genului) sunt cele care pun în relație omul cu Universul, nu cele care se concentrează doar pe extraterestri. Iar când ele demonstrează că o călătorie în spațiu e la fel de importantă ca o călătorie interioară, nu doar Democrit Abderitul rade sub mustață. Ceva din înțelepciunea universului cade uneori și într-un film *mainstream*.

Cam cu asta mă ocup în timp ce sunt în continuare la Sibiu, iar mama e între lumi, gemând și vorbind din camera vecină într-o limbă pe care n-o cunosc cu cineva pe care nu-l văd. Suntem, fiecare în felul ei, într-un fel de gaură de vierme care ne va duce, până la urmă, într-un loc nou și mai bun, dar deocamdată drumul ne scutură și ne amețește. Trecerea asta e perioada cea mai grea. Tot ce putem face e să avem încredere că mașina construită după planurile „extraterestrilor” știe perfect ce e de făcut. Adică să facem pluta. Hai că am înțeles! **SDC**

Ștefan de la Vrancea

Orice meserie este nobilă, dacă aduce un plus societății. Indiferent dacă ești medic sau instalator, atât timp cât prin munca ta contribui la realizarea unei lumi mai bune, faci ceva nobil.

Acum, dacă am spus-o, așa rămâne. Eventual luăm la pilă și adaptăm. Ștefan locuiește lângă Panciu și este vidanșor. Dacă v-ați nimerit

vreodată la un spectacol de „impro teatru” ați remarcat că este mai mereu prima opțiune a publicului atunci când i se cere să fie interactiv și să dea un exemplu de meserie. Luând la pilă, putem afirma că noblețea poate mirosi a hazna, fără a-și pierde totuși din valoare. Un vidanșor flexibil, precum Ștefan, este unul care îți oferă alternativă: pe factură, de la opt la șaispe sau două sute peșin, ciubucul lui, după program. Da, este o practică imorală, dar sper că sunteți conștienți că, dacă vreți cu factură, plătiți dublu pentru o foaie de hârtie numai bună să ajungă tot în fosa

septică. Plus că există ceva nobil chiar în practica asta ilicită. Ștefan strânge bani pentru a-și finanța activitatea culturală.

Visul său ascuns a fost să ajungă cântăreț de muzică lăutărească nouă. Are voce, însă nu îl ajută condeiul când vine vorba de a scrie versurile. În primul rând că nu vede rimele și e destul de greu să te bați pe aceeași scenă cu grei precum Salam sau Uraganu' propunând versuri albe. Apoi prozodia. Unii nu o înțeleg și scriu versuri inegale. Ca să vă întregesc tabloul, omul care voia să ajungă un manelist faimos cu pseudonimul

BOBI

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

Ștefan de la Vrancea scria proză lirică. Adică în loc de „să moară dușmanii mei/ dea Domnul gâlbeaza-n ei/ eu nu-ntorc cel'lalt obraz/ vin și torn pe tine gaz”, aspirantul nostru emanase cugetări precum „celor care îmi vor răul le urez să apuce pe calea cea fără de întoarcere a pierzaniei/ sper ca nemiloasa

boală parazitară care fulgeră biete mioare să pătrundă adânc în pădurea tenebroasă a sufletelor lor meschine/ eu nu cred că izomeria geometrică poate stinge conflicte/ voi riposta virulent”.

Toată creația o avea scrisă într-un caiet care trona pe bordul autoutilitareii de serviciu. Un caiet dictando pe coperta căruia, din greșală, mâncase niște spațieri și se semnase Ștefan Delavrancea. Acum două săptămâni, după ora șaispe, soarta i-a scos în cale un client care deține o mică tipografie și fler. În plin bârăit al pompei și miros de noblețe, cei doi au bătut palma. Nu se achită cele două sute, ba mai pune Ștefan trei mii și în curând va apărea primul volum de proză lirică, greșit dar inspirat semnat. **SDC**

ISSN 1584-8272

